

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

DISSERTATIO PHILOLOGICA
DE EO QUOD ARABES AB ARAMÆ-
IS ACCEPERUNT ET IN SUAM
SCRIBENDI AC LOQUENDI
RATIONEM DERIVARUNT

Q U A M

AUSPICIIS DEI O. M.

PRÆSIDE

VIRO CELEBERRIMO

SEBALDORAVIO

*S. S. Theol. Doct. L. L. G. O. & Antiq. Sacr. nec non
Theol. Typic. & Exeget. Prof. Ordin.*

Die XIV. Junii H. L. Q. S.

Publico examini submitter.

JELMER HINLÓPEN

RHENO-TRAJECTINUS
AUCTOR.

TRAJECTI BATAVORUM,
Ex Officinâ ABRAHAMI VAN PADDENBURG,
ACADEMIÆ TYPOGRAPHI. MDCCCLXXV.

THE NATIONAL PATENT OFFICE
LONDON

V I R O

PLURIMUM VENERANDO.

J A C O B O H I N L Ó P E N,

SAPIENTIÆ DIVINÆ IN ECCLESIA RHENO-
TRAJECTINA INTERPRETI, PATRI OPTIMO
OMNI AMORE, PIETATE ET OBSEQUIO
SEMPER COLENDO.

*Hanc Dissertationem lætus, lubens,
gratus, meritoque consecrat*

A U C T O R.

1870

1871

1872

1873

1874

1875

1876

1877

1878

1879

L. S.

*T*e diu morari L. B. nec lubet nec fas est. De eo, quod Arabes ab Aramæis acceperunt, & in suam scribendi ac loquendi rationem derivarunt, differere apud animum constitui. Eximia sane materia. Quid enim utilius, quid jucundius in Philologia Orientali dari potest, quam, postquam Viri Magni arctam illam affinitatem, quæ inter Dialectum Aramæam & Arabicam cæterasque Dialectos Orientales est, demonstrarunt, accurate inquirere quid cuique Dialecto sit privum, quid una ab altera acceperit? Hinc enim multis verbis nostra Lexica Arabica augeri, eorumque formæ pro origine recte constitui: hinc denique mutæ a se quamvis longissime diversæ significationes, quibus eadem verba gaudent, conciliari possunt, quæ hodie non nisi per quædam ratiocinia explicari solent. Sed uti pleraque utilia & pulchra simul ardua sunt, ita in hac disputatione conscribenda expertus, quanta eruditio, quantum ingenii acumen ad hanc materiam rite pertractandam requiratur, animum sæpe despondi, veteris illius Distichi memor, quod Medicus quidam alii Medico Ægyptiaco objecisse legitur (*).

يشتر الحج عم ساقه
ويغمره الموج في الساحل

Se accingit ad trajiciendum Abyffum

In ipso vero litore obruitur undis.

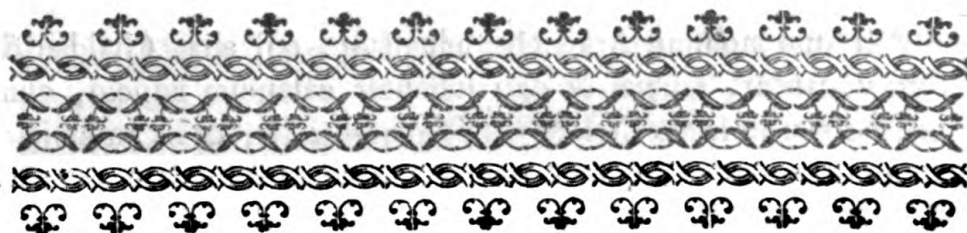
Ast valuit Cl. Præsidis auctoritas; ne a cæpto desisterem. Absol.

vi

(*) Cit. A. ECHELLENSI in Notis ad EBEDJESU Catal. Libr. Syror p. 190, 191.

vi itaque telam quam orditus eram. Ne tamen putes me eo arrogantiae processisse, ut banc materiam a me ab omni parte esse pertractatam credam; hoc enim juveniles vires longe superaret, quæ ad tale opus perficiendum plane impares sunt. Quare a Belgici ingenii humanitate haud minus facilem veniam mihi promitto atque de sua gentis hominibus celebrat *FACCIOLATUS* (*). Hæc summa nostri cæli & soli felicitas est, ubi homines ad humanitatem facti literarias omnes exercitationes boni consulunt, nihil ab ullo requirentes præter conatum & voluntatem. Proinde etiam confido fore, ut Benevolus Lector condonaturus sit, quod ea, quæ Arabum & Aramæorum Particulas & apparatus literarium spectabant, quæque a me jam dudum elaborata erant, addere non potuerim; hoc enim operarum tarditas, & metus, ne mea disputatio Libelli Academici limites excederet, prohibuerunt. Te itaque B. L. rogatum volo ut Arabum & Aramæorum pronomina eorumque formas accurate inter se conferre velis, nec dubito, quin mecum facile consensurus sis quam plurimas inter ea dari, quæ Dialecto Aramææ suam debent originem. Cæterum B. L. accipe hoc qualecunque specimen meorum profectuum in re Literaria. Tu met ipse de felici vel infelici ejus successu judicabis. Si in ea quid boni reperiatur, semper mihi gratulabor, si vero mihi res e voto non cessërit, dixisse sufficiet, hæc me scribentem non gloriæ partiumve studio, sed veri indaginis cupiditate fuisse ductum.

(*) *Disput. XVIII. p. 395.*

DISSERTATIO PHILOLOGICA.

P A R S P R I M A

TRADENS RATIONES OB QUAS ADMODUM
CREDIBILE SIT, QUOD ARABES
MULTUM AB ARAMÆIS IN
SUOS USUS DERIVAVERINT.

§. I.

um de Aramæis & Arabibus eorumque linguis & apparatus literario agere constituerim, non inutile, nec inconsultum erit, quædam in antecessum de Aramæis, & lingua Aramæa, ejusque variis dialectis præmonuisse. Aramæorum adpellatio modo strictius, modo latius accipitur. Scriptores Syri per Aramæos sæpe intelligunt Assyrios, eosque distinguunt a Mesopotamiis (a).

Alii

(a) Uti videre est in Epistola Simeonis Episcopi Beth Arsamæ quæ habetur *Tom. I, Bibl. Orient. J. S. ASSEMANI* p. 346. p. 358. in qua mentio fit p. 351. & 353. | 𐤀𐤓𐤌𐤍 | 𐤀𐤓𐤌𐤍 | *Acacii Aramæi* sive *Assyrii*,

A

ut

his propaginem, qua posteri Arami & quædam ex gentibus Arphaxado (e) oriundis, usæ fuerunt, quæque in Syria (f), Mesopotamia, (g) Chaldæa, (b) regionibus Arabiæ conterminis ab initio

vemus, linguæ illius primæve Orientalis quatuor, vel potius, tres filias superesse, Hebræam, Arabicam, & Aramæam Arabicam. Æthiopicam peperit: Aramæam, quæ Syrorum Orientalium, & Occidentalium b. e. Chaldæorum sermonem simul complectitur, Samaritanam.

(e) Huc refero posteritatem Nachoris; quamvis non dubitem, quin & alii ex Arphaxadi nepotibus lingua Aramæa usi sint. Cæterum de Arphaxado ejusque posteris vid. S. BOCHART. in *Pheleg.* L. II. C. V.

(f) Syria est Asiæ pars, quæ montibus Tauro & Amano, flumine Euphrate, Arabia deserta, Palæstina, Phœnicia & mari mediterraneo includitur, uti pluribus exposuerunt A. F. BUSSCHING *Aardryks-beschryving Tom. V. p. 238. & 239.* & HASIUS in *regni Davidici & Salomonici descriptione p. 242.* qui censent hoc nomen Syria per abbreviationem esse derivandam ex voce Assyria: licet minus bene; cum potius descendat a nomine antiquo urbis Tyri, ut demonstravit RYHINERUS *Dissert. de Tyro, ab initio.*

(g) Mesopotamia Hebr. ארם נהרים, ita dicta est, quia duobus fluminibus Tigride & Euphrate includitur, Syriace vocatur כנען נהרין regio fluvialis. Terminatur autem ab Occidente & meridie Euphrate, ab Oriente Tigride, a meridie quoque habet Babyloniam, a septentrione Caucasum. Arabibus appellatur الجزيرة, insula. vid. ASSEMANUS *Bibl. Orient. Tom. III. Par. II. p. 5.* & A. SCHULTENSIUS in *Ind. Geographico ad Bobaddinum in vita Saladini, voce Mesopotamia.*

(b) Chaldæa proprie dicta, (quæ id nominis accepisse videtur a Chesed, filio Nachoris de quo *Gen. XXII. 22.*) a meridie illius ostii quærenda est, quo Tigris & Euphrates in sinum Persicum influunt: sed nomen illud cum tempore latius sumtum fuit, pro sedibus Syrorum Orientalium, ut distincti noscerentur ab Occidentalibus. Vid. ASSEMANI *Bibl. Orient. Tom. III. Part. II. in initio & p. 379.*

* D I S S E R T A T I O

initio floruit, (i) & ex aliqua parte adhuc floret (k) indeque ad gentes & regiones alias delata est.

Cum in diversis & tam late patentibus regionibus trita fuerit, non mirandum, nec difficile est ad intelligendum, quod successu temporis varias dialectos minores ex se emisit. Huc pertinet imprimis Chaldæa, qua Aramæi Orientales, & Syriaca, qua Occidentales utebantur (l). Deinde Punica, (m) & Samaritana, quarum utraque ex Phœnicia suam originem duxit (n); nec non Palæstina, quæ & Hierosolymitana vocatur, & qua Judæi, postquam ex captivitate Babylonica reduces facti essent, usi sunt, quæ & ipsa suos peculiare dialectos habuisse videtur.

Mit-

(i) Omnes hæ regiones memoratæ vel a Septentrionali, vel ab Orientali, vel denique ab Occidentali plaga circumeunt Arabiam, uti cuique mappas Geographicas inspicienti patebit.

(k) Vide hac de re post alios differentem Doct. BUSSCHING in *zyna Aardryksbesbryving Tom. V. p. 216, 219 & 239.*

(l) Quod Chaldæorum & Syrorum dialectus unam eandemque Linguam constituent, tum quomodo differant, clarissime demonstravit Illustris J. D. MICHAELIS, Academiæ Gottingensis insignis decus, in opere vernaculo *Abhandlung von der Syrische Sprache* §. 2, 3. conf. quoque not. (b)

(m) De Lingua Punica, ne eadem repetantur, agam inferius paragrapho penultima hujus partis prioris, ad quam itaque Benignum Lectorem remitto.

(n) Ut Dialectus Samaritana maximam sui partem ex Lingua Phœnicum fuerit composita, factum est, quia plerique eorum colonorum, quos Salmanassar in sedes ab Israëlitis relictas deduxerat, vel qui eas occupaverant, & cum quibus Samaritani conversabantur, Phœnicum lingua & literis utebantur, ut pluribus explanavit *Celeb. RAVIUS in Dissert. IV. contra Houbigantium p. 13.* Plura de Phœnicibus dabit doctissimus MIGNOT, dissertationibus quibusdam de Phœnicibus quæ insertæ sunt operi cui tit. *Histoire & Memoires de l'Academie Royale des Inscript. & Belles Lettres Tom. XXXIV. Part. II. p. 56-145. & p. 193-352.*

Mittimus varias dialectos, quæ in Syria & Mesopotamia cum tempore exstiterunt, quo pertinent dialecti *Callirrhoes* & *Haran*, quarum mentionem facit ABUL-PHARAJUS. in *Hist. Dynast.* (o). وتنقسم الي ثلث لغات افصحها الأرمائية وهي لغة اهل الرها وحران والشام الخارجة وبعد ها العلسطينية وهي لغة اهل دمشق وجبل لبنان وباقى الشام الداخلة واسمها الكلد انبة النبطية وهي لغة اهل حبال اثور وسواد العراق *Divisa autem est* (Syriaca lingua) *in tres dialectos, quarum elegantissima est Aramæa, qua utuntur, Robæ, Harrani & Syriæ exterioris incolæ; dein Palæstina, quæ incolarum Damasci & montis Libani & Syriæ exterioris lingua est. Maxime rudis autem est Chaldæa Nabathæa, qua loquuntur montium Assyriæ & pagorum Eracæ incolæ.* Id potius monere attinet, dialectum Aramæam quidem genuinam esse & germanam dialectorum Hebraicæ & Arabicæ sororem, adeoque eundem cum his succum & sanguinem alere, hoc est, iisdem cum his verborum originibus gaudere, multaque alia communia habere; sed tamen etiam ab iis diversam esse, non solum exteriori verborum habitu & constructione, verum etiam usu & significatione, nec non aliis rebus, de quibus Parte II. hujus dissertationis dicturi sumus, eamque diversitatem certum quemdam & exstantiorem constituere characterem, quo dialectus Aramæa a cæteris distinguitur Orientalibus. Ex ea enim convenientia & diversitate quam clarissime colligitur, quod cæteri Orientales haud pauca ab Aramæis mutuo accipere potuerint, & quod ea, quæ ab ipsis acceperunt sacro claro & distincto characterè distincta sint.

Eu.

(o) Pag. 16, 17. qui locus etiam allegatur in ASSEMANI *Bibl. Orient.* 2. 476. Tom. IV.

Lubet hoc paulo enucleatius demonstrare hac differtatione & docere

- I. quam ob rem perquam credibile sit, quod Arabes haud pauca ab Aramæis in suos derivaverint usus.
- II. quod hoc revera factum sit, & quænam ea sint, quæ mutuo acceperant.

I I.

Ad Arabes itaque pergo, visurus, quam vicina & contermina illa terra, quam Arabes inde ab antiquissima memoria occuparunt & tenuerunt, sit illis regionibus, in quibus dialectus Aramæa primum exstitit floruitque, & quam facile inter gentes sibi invicem tam vicinas commercium exerceri, & inde ex una lingua in aliam haud parum derivari potuerit. Qua occasione nonnihil de terræ muneribus, quibus Arabes commercia exercuerunt, sum dicturus.

Arabes antiqui passim in Sacra Scriptura בני קדם hoc est, homines in plaga Orientali habitantes vocati (a), partim a Joctano (b) (Arabibus قحطان dicto) (c), & Cuscho (d), partim denique a filiis Abrahami ex Hagare (e) & Ketura (f) susceptis ori-

(a) Conf. J. D. MICHAELIS in *Syntag. comm. Goett. P. I. p. 211.*

(b) *Gen. X. 26. 30.*

(c) Kabtan idem qui Joctan, Eberi filius. Unde SCHOLIASTES in *Epist. EBN ABDUNI* يقطان هو قحطان, apud POCOCK. in *Notis ad ABULFAR. Spec. Hist. Arab. p. 39.*

(d) Conf. *Gen. X. 7.* & ad eum locum Celeb. MICHAELIS *Specilegium Geogr. Part. I. p. 143. seqq.*

(e) *Vld. Gen. XXV. a vs. 12—16.*

(f) Adde ABULFAR. in *Hist. Dyn. p. 159, 160.* Earum tributum facta qui legere cupit adeat POCOCK. *l. l. p. 35. Gen. XXV. 1—4. seqq.*

originem duxerunt. Illi pæne perierunt, adeo ut nulla eorum accurata supersit memoria, nisi quod nonnullarum celebriorum tribuum nomina in scriptoribus Arabicis inveniuntur, & nomina filiorum Jostani nonnulla adhuc in quibusdam nominibus urbium & locorum Arabiae Felicis supersint (g). Hi numerosissimos populos ex se emiserunt. Regiones autem, quas hi populi in Oriente occuparunt, vastissimæ sunt, nec solum sinu Persico & Arabico includuntur, sed etiam usque in Syriam & Chaldæam, imo & ad Palæstinam, atque adeo ad ea loca se extenderunt, in quibus lingua Aramæa olim floruit.

Plerumque Arabia tota quanta in tres partes dividitur, (b) quas breviter describam, ut sic earum termini clare compareant, quod nobis postea multam facilitatem in scriptorum testimoniis allegandis & applicandis afferet.

Prima est *Arabia Petraea* (i) Græcis dicta Περραια Αραβία, ab urbe Petra, quæ circumdatur *Arabia Felici & Deserta, Palæstina, Ægypto, & sinu Arabico.*

Secunda est *Arabia Deserta*, quæ terminatur *Arabia Felici, Petraea, Syria, & Euphrate.*

De

(g) Conf. ὁ πᾶν Cl. N. G. SCHROEDERI *Programm. de Antiqua Ling. Arab. origine Marburg. Ao. 1743.* A. SCHULTENSIUS in *Orat. de lingua Arabica origine & conseruatione.*

(b) Hæc divisio Arabiae in tres partes recentioris est usus, & a Ptolomæo adhibita, dum STEPHANUS BYZANTINUS eam in duas divisit partes, Vid. ejus liber de urbibus voce Αραβία.

(i) Conf. CELLARII *Geogr. Antiq. p. 569. Tom. I.* (Ed. SWARTZII) *Petraea* autem non denominata est a multitudine petrarum, quibus erat referta, sed ab urbe *Petra* in ea sita. Conf. STRABO *L. XVI. p. 1125.* (Ed. Almel.) & DIOD. SIC. *L. II, p. 160,* (Ed. Wessell.)

Denique tertia, *Arabia Felix* (k) quæ austrum versus includitur *Arabia Petraea*, & *Deserta*, ab Occidente *sinu Arabico*, ab Oriente & Septentrione *sinu Persico*.

Tertia hæc Arabiæ pars olim adeo cæteris præstabat ὡσεὶ δια το πλεθος των ἐν αὐτῇ φυομενων καρπων τε και ἄλλων ἀγαθων εὐδαιμονα Αραβιαν προσαιγορευθηναι; (l) Et Alexander ille Magnus de ea prædicaverit, quod οὐδε φυλλον Αραβιον ἐκβαλεις, οὐδε καρφος ἀπορριψεις ουδεν, ἐκει φυνε' *ne folium quidem Arabicum abjeceris, neque festucam ibi natam procalcaris.* (m) Nempe usque adeo Felix Arabia agrorum fertilitate, metallorum, camelorum (n), boum oviumque copia, odorum præstantia, eminebat, ut nulli regioni cur cederet, haberet; Quid enim? an non summo jure εὐδαιμων talis prædicanda est regio, ubi pulvis terræ aurum & argentum est. Audiamus modo SEIPHUM IBN DZI JAZEN

(k) Hæc etiam antiquitus dicta fuit India & Æthiopia, uti ex Scriptoribus Græcis & Latinis demonstravit ASSEMAN. *Tom. III. Part. II. p. 568, 569.*

(l) DIOD. SIC. L. II. p. 161. (Ed. Wessel.) conf. SCHULTENS in *oratione de Regina Sabæorum. opp. Ejus Min. p. 411.*

(m) Secundum PHILOSTR. in *Vitis Sophist. p. 574.* (Ed. Olear.)

(n) Camelorum tanta semper apud Arabes fuit copia, ut etiam in proverbium abirent, & cameli pro possessionibus & negotiis, quin imo ipsis hominibus ponerentur, uti videre est inter alia plura in illo ABU ISMAELIS TOGRAI *Carminè Lamio vs. 3.*

فيم الإقامة بالزور لا سكاني
بها ولا ناقتي بها ولا جملي

*Cur maneam Zauræ? non est habitaculum meum
In ea, neque camela mea, nec camelus meus.*

ZEN de Arabia gloriantem, Cosroisque aspernantem munera, cum ait *ما اصنع بالمال وقراب ارضي ذهب وفضة* Quid opibus facerem? quum pulvis terræ meæ aurum & argentum sit (o). Et eundem SEIPHUM alio in loco, ubi *Quid munere Regis facerem?* dicit *ما جبال ارض الذي جبت منها الا ذهب وفضة* quum montes terræ, unde adveni, nihil nisi aurum sint & argentum (p). Si DIODORO SICULO (q) & STRABONI fidem in his præbeamus, fuit regio quædam Arabiæ ubi pulvis terræ ipsis puellis sua offerebat ornamenta: χρυσος τε inquit STRABO, ὄρυκτος γίνεται παρ' αὐτοῖς οὐ ψηγματός ἀλλὰ, βωλαριαν χρυσοῦ καθαρσεως οὐ πολλῆς δεομένου, μεγεθος δ' ἔχοντων ἐλαχιστον μὲν πυρηνος, μεσον δε μεσπιλου, μεγαισον δε καρου. τρησαντες δε ταυτα ἐναλλαξ διαφανεσιν.

Λι.

(o) Referente NUWEIRIO apud SCHULT. in *Hist. Jod.* p. 97. Non possum, quin hac occasione breviter illustrem loca quædam JOBI *Cap. XXVIII. vs. 6.* וַעֲפִרָה זָהָב לָו & *terra habet pulverem auri*, & *Cap. XXII. vs. 24.* וְשֵׁת-עַל-עַפְרָה בָּצָר וּבְצָר נְחֹלִים מִפִּיר. De prioro loco non est dubium, quin optime conferri possit cum hoc Seiphi dicto ex Joctanidarum historia allegato. De posteriore variant Interpretes. Optime autem mihi videtur posse explicari, si ex collatione vs. 25. in prioro membro בָּצָר, cum Arabe & Syro, per *فضة* & *فضة* hoc est, *argentum* vertatur, & in posteriore ad *aurum*, quod in Arabia magna copia ad rivorum littora inveniebatur, aludi statuatur, de qua re vid. STRABO *L. XVI. p. 1123.*

(p) Ita narrat TABERITA apud SCHULTENS. in *Hist. Jod.* p. 131. Hic autem *دزو جزان* DZU JAZAN fuit Rex e regibus Homeiritis, uti notat SCHULTENS *ad Monum. Vet. Arab. p. 17.* & quidem XLIX. secundum POCOCK. in *Specim. Hist. Arab. p. 64, 65.* & CHALUWIAN in *Scholiis ad IBN DOREID Corm. vs. 43. add. & Cl. HAITZMA in Notis p. 205, 206.*

(q) *Bibl. L. II. p. 161, 162. edit. Wessell.*

λιθοῖς ὄρμους ποιοῦνται διείροντες λιθόν. *Apud eos aurum effoditur non ramentis, sed glebulis, quæ non multa indigent purgatione: magnitudine minima nuclei, media mespili, maxima nucis, quas perforantes & alternis componentes lapillis pellucidis armillas faciunt, inserto filo, manibusque circumponunt (r).* Quod tamen hodie de hac sua gloria multum amiserit, testatur C. NIEBUHRIUS, cum ait, *tegenwoordig is 'er in Arabie geen Goud meer voorhanden, dan dat uyt vreemde landen daar heen gebracht word (s).*

Neque gratis odoribus optimisque herbis destituta erat Arabia, καλαμὸν μὲν (ait DIODORUS SICULUS) γὰρ καὶ σχοῖνον καὶ τὴν ἄλλην ὕλην τὴν ἀρωματίζουσαν πολλὴν φέρει. *Calamum enim & juncum odoratum cæteramque aromaticæ naturæ materiam largè profert: Et Paulo post: τὴν τε γὰρ σμύρναν καὶ τὴν προσφιλεσατόν τοις Θεοῖς εἰς τε τὴν οἰκουμένην πασαν διαπομπιμὸν λιθάνων ἀπ' αὐτῆς αἱ ταύτης ἰσχυαταὶ φέρουσι. myrrham & Diis gratissimum thus, quodque per totum inde orbem vehitur, extrema Arabiæ produciunt (t).* Horum autem odorum tanta apud eos erat abundantia, ut pro sarmentis & cætera ignis faciendi materia, cinnamomo, casia cæterisque usi sint (u). Unde etiam λιθάνων καὶ σμύρναν μαγὸς ἀπ' ἀνατολῆς, *sapientes ex Oriente (omnino pro Arabibus habendi)*

(r) *Geogr. L. XVI. p. 1123, 1124. (Ed. Almel.)*

(s) *Beschryv. van Arab. p. 133, 134.*

(t) *Bibi. L. II. p. 161.*

(u) Teste STRAB. l. l. Non hic disquirere attinet, an aurum & aromata hæc in Arabia suum natale invenerint solum, an vero ex India eo delata sint, qua de re egit Cl. MICHAELIS *Vragen aan een Gezelschap van geleerde mannen naar Arabie reizende &c. nr. XXXIX.* Nam quamvis nonnulla ex aliis regio-
ni-

bendi) Salvatori nostro obtulisse leguntur apud Divum MAT-
THÆUM (v).

I I L

Sed jam satis de Arabum auro & aromatibus: videamus paucis de tertio Arabiæ fructu, lapidibus pretiosis, quibus Arabia antiquitus abundasse dicitur (a). Recensuit horum aliquos STRABO, cum ait, λεγεται και διοτι ο σμαραγθος και ο βερυλλος εν τοις του χρυσιου μεταλλοις εγγινεται, *ferunt etiam Smaragdum & Beryllum in aurifodinis nasci*, (b) & DIODORUS SICULUS (c) qui inter omnigenos Arabiæ lapides pretiosos refert *crystallum, Smaragdos, Beryllos & Carbunculos*. Mittimus alios. Ex recentioribus nostram meretur attentionem novissimus periegeta C. NIEBUHRIUS (d), monens, *dat Arabie niet geheel en al ontbloot is van edelgesteentens; want men vind daar in het gebied des Imans van Feman onixen, en den donkerrooden of lie-*

nibus petita fuerint, tamen longe maxima eorum pars in Arabia ipsa inveniebatur; uti demonstravit Doct. F. S. DE SCHMIDT in *Opusc. Ægypt. p. m. 254, 255.*

(v) *Matth. II. vs. 11.* Hos Magos Arabes fuisse demonstravit inter alios ASSEMAN. *Diff. de Nestor. p. 591. inf. T. III. p. 2. Bibl. Orient.*

(a) De lapidibus in Arabia reperiendis novissime egit eruditissimus MICHAELIS, libro laudato; *Vragen aan een Gezelschap van Geleerde mannen naar Arabie reizende, nr. XCVII, XCVIII, XCIX.*

(b) *Geogr. Lib. XVI. p. 1125.*

(c) *In Bibl. L. II. p. 163.*

(d) *In zyne beschryving van Arabie p. 134, 135.*

liever den helder bruinen Akik *Jemani* عقیق یمنی. Hunc lapidem PHIRUZABADIUS (e) quidem censet esse *conchiten rubrum*, qui reperitur in Yeman, littoribusque maris Mediterranei. Sed testatur EZZEDINUS ABDELAZIZ, apud MICHAELEM CASIRI (f), τὸν عقیق omnino habendum esse pro specie Gemmæ, quæ vulgo *Carneolus* dicitur (g); cui & assensum præbet C. NIEBUHRIUS loco laud. (b); In illis au-

(e) Apud THOM. HYDE in *Comm. ad Ulugh Beighi tabulas* p. 72. (Ed. Noviss.)

(f) In *Catalogo Bibliothecæ Escorialensis* T. I. p. 208.

(g) Plura de carneolo variisque ejus generibus dabit AL. H. BAUMGARTNER in libro cui tit. *Theophrast von den Steinen aus dem Griechischen, mit anmerkungen* p. 124.

(b) Ex his jam quæ de عقیق observavi, merito explicandum videtur vocabulum עקי, quod occurrit apud Paraphrasten Chaldæum ad *Cant. Cap. V. vs. 14.* cum ait, שמעון על עקי Simeon sculptus erat supra lapidem Akik, hoc est, supra lapidem carneoli. Hoc autem si verum est, עקי Simeonis fuisse lapidem, sive eum, cui in pectorali Pontificis Maximi, Simeonis secundi Jacobi filii & Rubeno proximi fratris, nomen insculptum erat, discimus, quod per פטרה *Exod. XXVIII. vs. 17.*, & *Ezech. XXVIII. 13. Job. XXVIII. 19.* memoratum, non *Topazius*, sed *Carneolus* sit intelligendus. Cui conjecturæ obstare quidem videtur litterarum differentia, sed favet significationis convenientia; neque enim dubitandum est, quin verbum פטר, unde פטרה ortum, conferri possit cum Arabum فصد, dum hanc litterarum permutationem Orientalibus quam maxime usitatam fuisse docet ALB. SCHULTENS. in *Clav. Dial.* p. 238. & utrumque verbum tam فصد, quam عقی, unde عقیق ortum, eadem *findendi* significatione gaudere constat; quod de verbo عقی pluribus demonstravit SCHULTENS. in *Notis ad Excerpta Hamasa* p. 524.

autem ⁷⁰⁵ عقيق fodinis, secundum TEIFASCHIIUM (i) reperiatur جرع, onyx, vel Sardonyx, cujus mentio fit in illo AMRALKEISI, Moallakab vs. 65.

فادرن كالجرع المفصل بينه

Gyrum agebant tamquam جرع inter se distincti

Ubi Scholiastes pro جرع habet خرن, quod vocabulum GO-LIUS in Lexico per conchas veneris interpretatur.

Cum tamen pauciores hodie in ipsa Arabia inveniantur lapides pretiosi, alterutrum dicendum erit, vel eorum fodinas cum tempore exhaustas & destructas esse, vel eos ex locis finitimis in Arabiam deportatos esse. Loca ista in sinu Arabico sita fuisse videntur. In sinu autem illo eo nomine celebratur insula Topazos, Ὀφιαδης STRABONI dicta (k), quæ largissime Topazios ferebat, quorum longam dedit descriptionem DIODORUS SICULUS (l). In eodem mari Arabico haud procul a Mocca, insulæ sunt *Ashafas*, teste ANVILLIO in *Description du Golfe Arabique*, (m) piscatu unionum nobiles. In
sinu

(i) Plenum nomen hujus TEIFASCHII est, ABU L'ABBAS AHMED BEN JUSUF IBN MOHAMMED ATTEIFASCHI. Liber ejus de Lapidibus inscribitur كتاب الزهراء في معرفة الاحجار *Florilegium cognoscendorum Lapidum*. Quæ ex hoc auctore petita sunt, communicavit mihi Cl. Præses.

(k) *Geogr. Lib. XVI. p. 1115.*

(l) *Bibl. Lib. III p. 205. 206.*

(m) pag. 252. Tractatus ille habetur post ejusdem ANVILLII *Memoires sur l'Egypte ancienne & moderne*. Paris 1766.

finu vero Persico ab ipsis Arabibus hoc nomine celebrantur insulæ *Babrein, Kisch, & Charek*, aliæque piscatu unionum celebres: ne memorem ipsam Persiam & insulam Ceilanam in Oceano Indico sitam, quam Arabes *Serandib* vocant, & ex qua Hyacinthos vel rubinos adduci dicunt, quemadmodum ex Æthiopia & Ægypto Smaragdos.

Cum Smagdorum mentionem facio, lubet aliquid de lapide *زربرجد* vocato in medium proferre, qui a multis, & Clar. quidem REISKIO pro *Smaragdo* habetur, in TARAPHÆ *Moallakah. (n)*,

وفي الحبي اجوي ينغض المرء شادن مظاهر سمطي
لولو و زربرجد

*Et erat in tribu dorcas fuscis oculis & nigricante labio
recentes Eracæ baccas excutiens; hinnulus duarum mar-
garitarum & SMARAGDI filis insignis.*

Et in illo ABU'L OLÆ (o)

وهي تختال في زربرجدة خضرا تغدي بلولو مبنثوي

*Ea vero SMARAGDO viridi fastuat & vescitur margaritis
sparsis.*

Sed

(n) vs. 6.

(o) vs. 4. cit. REISKIO in *Notis ad Taraph. p. 53.* Sic quoque G. JONES in *Comment. Poëseos Asiaticæ p. 262, 263.* Addantur & verba TABERITÆ, Cosroisecoronam describentis in *Histor. Jostanid. p. 129.* ubi Cl. Editor similiter vocem *زربرجد* per *Smaragdum* vertit.

Sed quem *زبرجد* malim pro *Chrysolito*, vel specie *Smaragdi* habere; cum *Smaragdus* Arabice dicatur *زبرجد*, & *زبرجد* ab eo distinctus sit, ut docet idem quem supra laudavi, TEI-FASCHIUS, cum eum in iisdem locis, in quibus invenitur *Smaragdus*, reperiri testatur, & aureum habere colorem. Negandum tamen non est quod uti apud veteres (p) ita apud Arabes *Chrysolitus* a *Smaragdo* sæpe parum distinguatur.

I V.

Postquam jam Arabiæ opes descripsimus, dispiciendum erit, an non Arabes, qui *Straboni* *ἐμπορικῶν*, *mercatores*, (a) uti *Abulfedæ* *قوما تجارى* *populus mercaturæ deditus* (b) vocantur, cum vicinis, speciatim Syris hisque adjacentibus gentibus commercia exercuerint. Quo fine optimum videtur quædam veterum testimonia, quæ lucem aliquam afferre possunt, adscribere, & paucis illustrare.

Primum esto DIODORI SICULI, qui tradit reliquum Arabiæ tractum, *προς Συριαν κεκλιμενον, πληθυνει γεωργων και παντοδαπων εμπορων, οι δια τας των φορτιων ευκαιρους αντιδοσεις, τα παρ' αμφοτεροις, σπανιζοντα προς δαψιλειαν των χρησιμων διορθουνται, ad Syriam se dimittentem agricolis & variis mercatoribus esse refertum, qui ul.*

(p) Vid. PSELLUS *de Lapid.* & PLIN. H. N. XXXVII. c. 8.

(a) L. XVI. *Geogr.* p. 1127.

(b) *In vita Mubamm. Cap. V. p. 11. in fine.* Hujus dicti veritas confirmatur ex commercio Arabum cum *Ægyptiis*, cujus jam mature invenimus vestigia v. c. *Gen. C. XXXVII. vs. 27.* De commerciis autem Arabum cum *Ægyptiis* sequiori ævo sub Ptolomæis institutis absolvit Doctiss. F. S-SCHMIDT *in Opusc. Ægypt. Comm. IV. de commerciis & navigationibus Ptolomæorum* p. 237. & seqq.

nitro citroque defunt, commoda large importanda & exportanda procurant (c). Cum hoc consentit PLINIUS, quando Arabes ex Syria revehere Styracem docet, (d) & Strabo cum de incolis Arabiæ Felicis ait, δια δε την αφθονιαν των καρπων αργοι και ραθυμοι τοις βιοις εισιν οι ανθρωποι. Κοιταζονται δε επι των ριζων των δενδρων, εκτεμνοντες — διαδεχομενοι δ' οι συνεγγυς αιει τα φορτια, τοις μετ' αυτους παραδιδουσι μεχρις Συριας και Μεσοποταμιας: homines maximam propter fructuum copiam otiosi socordesque vivunt, in radicibus arborum cubant excidentes, & inde merces proximi suscipientes, protinus alter alteri continuo tradunt usque in Syriam & Mesopotamiam (e). Idem alio loco de Gerrhæis, qui erant natione Chaldæi, & inhabitabant urbem Gerrham, ad oram Arabicam maris sive sinus Persici sitam, inquit, πεζεμποροι δ' εισιν οι Γερραιοι το πλεον, των Αραβιων Φορτιων, και ρωματικων. Quod negotiatione terrestri tradent Arabum merces & aromata (f). Hoc itinere sibi multas acquirebant divitias, addit enim alio in loco Εκ δε της ευποριας ουτοι τε και Γερραιοι πλουσιωτατοι παντων εισι. εχουσι τε παντη πληθη κατασκευη χρυσωματων τε και αργυρωματων. Hi utque Gerrhæi ditissimi sunt ex mercatura. suppellectilem ex auro & argento multam habent. (g).

His testimoniis scriptorum Græcorum ad rem plenius demon-

(c) *Bibl. L. II. p. 166.*

(d) *Hist. Nat. L. XII. Cap. 17. in fine.*

(e) *In Geogr. L. XVI. p. 1124.*

(f) *L. XVI. Geogr. p. 1110.* Hos Gerrhæos fuisse natione Chaldæos, patet ex STRABONE eodem loco dicente Γερρα χαλδαιων φυγαδων εκ Βαβυλωνιας οικουντων, & STEPHAN. BYZANT. in voce: Γαρραπολις χαλδαιων. Hodie vocatur *ferabis* secundum BUSSCHING *Aardryksbesf. T. V. p. 263. Ed. Belg.*

(g) *Libro laudato p. 1125.*

monstrandam unum alterumve ipsorum Arabum addere necesse erit. Accipe sequens ex MESOUDII *Excerptis* (b) ومن كان منكم يريد الخمر والخمير والديباج والحريص والامر والتامر ويحرق ببصر وتوير لبل وهما من ارض الشام ومن كان منكم يريد الثياب الرقاق والخيول العتاق ومن كان منكم يريد الكونز والامزاق فليحرق بالعراق. *Qui ex vobis vinum appetit & massam, pictamque sericeam vestem, cum negotiis eorumque administratione, contendat Botzram & Owairum, quæ Syriæ sunt terræ. Qui vero e vobis concupiscant vestes tenues & equos nobiles & gazas divitiasque contendant Irakam.* Sed quid plura addam? Ipse Mohammedes secundum ABULFEDÆ & ABULFARAJI testimonium: رسول الله يعلم اخرج حتى قدم الشام معه مهسرة وبيع ما كان معه واشتري عوضه ثم اقبل قاي لا اله مكة و**Profectus est in Syriam secum habens comitem Maisaram. Ibiq̄ue mercibus suis divenditis, alias eorum loco coëmit, dein ex itinere reversus, Meccam venit opibus Chadigjæ onustus** (i).

Hæc autem omnia, quæ de Arabum Syrorum & Chaldæorum commerciis disseruimus, dum firmissimo nituntur fundamento, & satis evincunt, non solum Syros & Chaldæos in Arabiam devenisse, ut suas merces ibi venderent, & alias sibi met ipsis com-

(b) In *Hist. Foctanid.* ab A. SCHULTENSIO edita. p. 181.

(i) Conf. Abulfed. in *vit. Mohamm.* Cap. V. p. 12. & Abulfar. in *Hist. Dynast.* p. 162. Binis vicibus in Syriam profectus esse legitur Mohammedes. Prioris itineris historica veritas ab ERPENIO in *Orat. de Ling. Arabica* in dubium est vocata, sed HOTTINGERO in *Histor. Orient.* p. 207. & GAGNIERO in *Notis ad Abulfed.* l. l. p. 10. pluribus demonstrata & confirmata.

compararent, fed etiam Arabibus Syriam petere ad merces vendendas & alias sibi emendas in more positum fuiffe; quis adhuc est, qui dubitet, quin Arabes multa ab Aramæis vocabula accipere potuerint? præcipue, si attenderit ad sequelas illas, quæ vulgo commercium mutuuum comitari solent. Quot ergo vocabula, verbi gratia mercatorum & opificum, utensilium & mercium, linguæ Arabicæ mercium permutatio inferre debuit? imprimis cum tanta inter utriusque populi Arabum nempe & Aramæorum linguam affinitas intercedat.

V.

Antequam vero ulterius progrediar, aliquid de Arabibus Scenitis adhuc dicendum habeo. Cuique notum est, quod Arabes a veteri jam ævo divisi fuerint in *Urbanos* & *Scenitas*. Illi ABULFARAJO dicti *اهل المدنى* *populus domuum, erant urbium & oppidorum incolæ, qui victum suum e satione, palmarum fructibus, pecore & mercaturam peregre exercendo quærebant* (a). Hi vero *اهل الوبر* *populus pilorum* (b), a tentoriis ex pilis camelinis factis vocati (c) & suum vivendi genus pro optimo habentes, per totam

20

(a) Ita ABULFARAJ. in *Hist. Dyn.* p. 165.

(b) Vid. ABULFAR. l. l. & Conf. POCOCC. in *Notis ad Specim. Hist. Arab.* p. 87. MICHAELIS in *Synt. I. Comm. Goetting.* p. 210. de Hodier- nis HASSELQ. *Rys. door Palest.* p. 100. Tom. I. & NIEBUHR. *Beschbr. van Arab.* p. 359.

(c) Hæc tentoria plerumque nigri sunt coloris, conf. DELLA VALLE *Itin.* p. m. 61. Part. II. Unde in *Cant. I. vs. 5.* Sponsa semet hifce tentoriis assimilat קדר ירושלים כאהלי קדר *Nigra sum, at pulchra & filia Jerusalem, sicut tentoria Kedar.*

ætatem victum e pecore quærebant, & non solum in terminis Arabiæ Felicis per Arabiam Petræam & Desertam vagabantur, sed & prope Syriam & Mesopotamiam, Underatio petenda, cur STRABO tam sæpe *L. XVI. Geogr.* mentionem faciat Arabum Scenitarum in Syria & Mesopotamia degentium. Imprimis vero circa hyemale tempus ibi degebant, uti nobis tradit ABULFARAJUS (d), وكان ذلك دابهم نرمان الصيف والربيع فاذا جا الشتا واقشعرت الارض انكمشوا الي ارياف العراف واطراف الشام وشتوا هناك مقاسبين جهد النرمان ومصطبرين علي جوس العيش *Fuit ista eorum consuetudo, temporibus æstivo & verno. Adventante vero jam hyeme, cum herbis nudaretur terra, ad Eraci rura & Syriæ confinia se recipientes hyemabant, temporis incommoda tolerantes & contra victus penuriam patientia luctantes.* In his autem locis vel pecoris commutatione (e) vel pro more vitam prædatoriam agendo (f) facile sibi victum quærere poterant. Sed quid adinet plura protulisse? Sufficit demonstrasse, jam inde a longo tempore inter hos Arabes & Syros commercium aliquod intercessisse, atque adeo non mirandum esse, quod lingua Nabathæa tot vocabulis Aramæis scateat, quæ vocabula temporis successu etiam ceterorum Arabum linguæ facile immisceri potuerunt.

VI.

(d) *Hist. Dynast. p. 160.*

(e) Talis commercii olim inter Tyrios & Arabes Scenitas instituti mentionem fecit Propheta Ezechiel *C. XXVII. vs. 21.*

(f) De Nabathæis testatur STRABO quod sæpe in Syriam excurrant. *L. XVI. p. 1125.* Et de hodiernis NIEBUHR *Beschr. van Arab. p. 372. de Paschas in Syrie hebben niet minder met de omzweruende Arabiers te stellen dan de Turksche Landvoogden op de oostzyde van Arabie.*

V I.

Ne tamen putes B. L. commercia, quæ Arabibus cum Aramæis intercesserunt, in solis terræ eorum finibus exercita fuisse, paucis videndum erit de iis Arabibus, qui cum Tyriis commercia exercuerunt. De urbe Tyro ejusque origine situ & factis, quia tam multa, cum a veteribus, tum a recentioribus memoriæ prodita sunt, nihil dicam (a): Neque etiam multis commemorabo, quod Tyrii homines fuerint ingenio pollentes, & in multarum rerum inventionem tanquam primi a veteribus celebrati, quo pertinet v. gr. purpuræ & artis nauticæ inventio, (b), quam primi invenisse dicuntur (c). Hoc certissimum est, eos cum diversis populis terra marique commercia exercuisse, indeque magnas opes & divitias sibi comparasse, quas Propheta Ezechiël in laudatione illa funebri, (d) quæ habetur Cap. XXVII. ornate recenset. Inter has gentes distincte Propheta quoque enumerat Arabes, exordiumque sumit vs. 20. a (יַרְדֵּן) *Dedanitis* Abrahami e *Ketura* posteris (e) (qui tamen probe distinguendi sunt

(a) Conferantur e multis BOCHART. in *Pbaleg.* HUMPHREDUS PRI-
DEAUX in *Connex. V. & N. T.* & RYHINERUS in *Diss. de Tyro & Pro-*
phetarum de ea vaticiniis Basl. 1715.

(b) Vid. PLINIUS *H. N. L. IX. C. XXXVIII.* POLLUCIS *Onom. L. I. C. IV. p. 30.* (Ed. Hemst.) Optimi erant *Architectonici II. Sam. V. vs. 11. II. Chron. II. vs. 14.* & Musices artis secundum *Ezech. XXVI. vs. 13.* uti & tiliarum usus periti *Ezech. XXVIII. vs. 13.*

(c) Inventio hæc secundum alios Phœnicibus in universum adscribitur. Conf. NONNUS PERIEGET. vs. 741.

(d) Conf. R. LOWTH *de Poes. Sacra T. II. p. 450.* (Ed. Goetting.)

(e) Conf. BOCHART. in *Pbaleg. p. 219, 220.*

sunt a *Dedanitis* vs. 15. memoratis, incolis nempe urbis דדן Syriace دوم vocatæ & sitæ ad sinum Persicum (*f*). Illi, incolentes Idumæam, Tyri mercaturam faciebant בבני-חפיש *cum vestibis pretiosissimis ad equitandum*, uti hæc verba Chaldæus vertit, vel stragulis quæ ad insternendum equo vel camelo asinove, cui eques insidet, adhibebantur (*g*). Imo secundum vs. 21. Arabia & omnes Arabum scenitarum principes (*b*), qui cæteroquin ab aliis gentibus magis separate vivebant, omne pecoris genus, quo abundabant, agnos, arietes & hircos Tyrum afferebant. Et quod maximum est, ipsi Arabiæ Felicis mercatores (*i*) & incolæ urbis in ea celeberrimæ רעמה (*k*) præstantissimo quoque aromate & omni lapide pretioso ac auro

(*f*) Conf. J. D. MICHAELIS in *Specil. Geogr. Ext.* p. 201. Hæc rursus diversa esse intelligitur ab *Aden* in regione Hadramaut. Vid. NIEBUHR. *Besch. van Arab.* p. 279.

(*g*) Tali notione etiam adhibetur Arabum vocabulum مرسك. Unde apud HARIRIUM *Conf. II.* p. 42. HARITH IBN HEMMAM eo nomine camelum vectarium, quo *loca eruditioni dicata* معاني الادب frequentare solebat, designat.

(*b*) Hi בני קדר dicti a *Qedar* natu majore *Ismaelis* filio, secundum H. RELAND. in *Palæst.* p. 96.

(*i*) Hi מכרשי mercatores *Sabæorum* versu 22. memorati Arabiam Felicem inhabitabant, & *Jochanis* erant progenies vid. *Gen. X.* 28. Eorum metropolis *Saba*, STRABONI vero *Mariaba* vocata omnino pro eadem est habenda, observante Magno ALB. SCHULTENSIO in *Oratione de regina Sabæorum inserta Opp. ejus Minor.* p. 416.

(*k*) Hanc urbem רעמה S. BOCHART. in *Phaleg.* p. 219. ad sinum Persicum sitam fuisse censet; in quo tamen errare videtur Vir summus. Ex eo enim quod *Sabæ* jungitur, magis probabilis fit sententia sagacissimi J. D. MICHAELIS conjicientis eam in Arabia Felici fuisse sitam *Spacim.*

auro puro in ejus negociabantur nundinis. Certum itaque secundum ipsius Sacri Scriptoris testimonium Arabiæ tam Felicis quam Desertæ incolas cum Tyriis commercium exercuisse.

Si jam de his Tyriis a Cananæis (1) suam habentibus originem, & quorum lingua omnino pro Aramææ Dialecti propagine est habenda, constat, eos multa vocabula Syriaca vel Phœnicia iis gentibus & regionibus, quibuscum commercium exercebant, communicasse, nulla est dubitandi ratio, cur non & hoc de Arabibus affirmaremus, quibuscum Tyrii tam amplum exercuerunt commercium: cum quia Arabum lingua tantam cum Aramæa habet adfinitatem, quanta sororibus ex iisdem parentibus ortis eundemque sanguinem alentibus intercedit, tum quia linguæ Aramææ eo tempore in Oriente tanta erat elegantia, puritas & hinc existimatio & auctoritas, ut in aulis regum apud principes & nobilissimos quosque adhiberetur, uti unum & alterum exemplum ex S. Scriptura desumptum nos docet. Horum primum occurrit *II Reg. XVIII. 26.* & *Dan. II. 4.* ubi Chaldæi narrantur Regem אַרְמִית allocuti fuisse, cum tamen eorum lingua propria esset Babylonia, omnino ab Aramæa distincta:

sim. Geogr. Extæ a p. 193—197. Quæ adhuc majorem meretur fidem, postquam NIEBUHRII prodierunt de *Arabia Felice* commentarii, qui urbem *Remam* non procul a *Saana* sitam versus Austrum memorat. *Conf. Beschbr. van Arabie p. 220, 279.*

(1) Quod demonstravit pluribus MICHAELIS in *Specim. Geogr. Ext. p. 167.* Sequiori ævo ob palmarum ubertatem φοινίκες Græcis sunt appellati, non a rubedine itaque, uti conjecit MORINUS de *Ling. primæva C. XII.* qui eos ab *Esavo* originem duxisse, & ob rubedinem ארזים φοινίκες dictos censet.

sta. (m) Alterum quod & magis manifestum, petitur ex *Ezra IV. 18.* ubi literæ ad regem Persiæ datæ esse leguntur כתוב ארמית ומתרגם ארמית, *scriptura Aramæa & explicatio-
ne Aramæa*, quia lingua Aramæa apud Persas eodem modo at-
que apud Babylonios familiari erat in usu (n). Ex quibus satis elu-
cescit dialectum Aramæam tum temporis maxime in aulis regum
fuisse usitatam, ejusque usum optime cum hodierno Linguæ Gal-
licæ in nostra patria usu posse comparari: quem si quis rite ob-
servaverit, & ad magnam illam vocum Gallicarum segetem,
quæ inde in nostram linguam patriam transmigravit, (dum
tamen neutiquam illa Linguarum affinitas, quæ inter Aramæam
& Arabicam datur, inter nostram & Gallicam locum habet)
non dubito, quin facile concedat, Arabum Linguam multa
a Tyriis adeoque ab Aramæis accipere potuisse.

V I I.

Vidimus quomodo Arabes cum vicinis aliisque popu-
lis Syriaca lingua loquentibus, negotia & commercia habue-
rint. Labet nunc aliam ingredi viam & demonstrare, qua ra-
tione per Judæos & dein per Christianos, dialecto Aramæa uten-
tes, cognitio illius sermonis in Arabiam importata & cum Arabi-
bus magis ac magis communicata sit. Dubitandum quidem non
est, quin a longo jam tempore aliqua Judæorum multitudo in
A-

(m) Conf. NAGELII *Diss. de Lingua Aramæa* cit. in RIEDERER. *Diss. de lingua adscita orbis Babyl.* p. 7.

(n) Uti conjecit RIEDERER in *Dissert. de Ling. adscita hominum Orbis Babyl.*

Arabiam concesserit, quamvis occasio & modus, quo illuc pervenerint, certo definiri nequeant. Si Judæis, quorum mentionem facit ABULFEDA, (a) fidem haberemus, id jam factum esse censeretur deberet temporibus Mosis, qui cum Israëlitas per desertum in Palæstinam duceret, exercitum miserit adversus Amalekitas, qui *Fathrebam* vel *Medinam*; & *Chaibaram* aliasque urbes in Arabia Petræa occupabant; quibus expulsis Hebræi in illis urbibus manserint, donec ab *Aufitis* & *Chazregitis* propter inundationem *Al Arem* ex Arabia Felice prodeuntibus, subjugati fuerint. Sed hoc si non e diametro repugnat, parum certe convenit historiæ Mosaicæ, & jactantiam Judæorum in Arabia habitantium omnino redolet, qualis etiam deprehenditur aliorum Judæorum fuisse, qui Mohammedi se adjunxerunt (b). Nec certius est, quod conjecit Celeb. J. D. MICHAELIS (c) religionem Judaicam ab Ismaëlitis, qui templum Meccanum considerunt, in Arabiam Felicem esse delatam; historia enim, cui hæc conjectura innititur, recentior est, & a Mohammedanis, ut multæ aliæ, eo fine conficta esse videtur, ut fano illi, fatis alioquin antiquo, summam antiquitatem & reverentiam, Mohammedi vero apud Judæos gratiam & auctoritatem conciliarent. Facile quidem fieri potuit, quod inde ab antiquissima memoria inter Arabes extiterint, qui veri Dei cultum sequerentur, eumque ex commercio cum Judæis acceperint; nec dubitandum, quin, cum jam ante captivitatem Babylonicam, inclinante ad in-

te

(a) In *Hist. Part. I. Cap. de Amalekitis* laud. J. GAGNIER, in *Notis ad ABULFED. Vitam Mohammedis* p. 31.

(b) Vid. *de Algemeene Historie Part. XX. p. 91, 92, 93.*

(c) In *Oriental. und Exeget. Bibliot. 4 theil* p. 156.

teritum regno Judaico vicini populi, & in his quoque Arabes, *II Chron. XXI. 16. 17.* in Palæstinam excurrerent, & dein reges Babylonici regno illi interitum adferrent, haud pauci Judæorum in vicinas regiones vel captivi abducerentur, vel fuga dilaberentur, eo modo religio Judaica Arabibus innotescere potuerit. Verum tamen si sit quæstio de eo tempore, quo Judæi aliquo numero & sponte sua in Arabiam concesserunt, & ibi profelytas fecerunt, vix ullum opportunius assignari poterit, quam illud, quo, post solutam captivitatem Babylonicam, Judæi ab Antiocho Syriæ rege ita afflicti fuerunt, ut alii quidem in solitudines & loca deserta se reciperent, (*d*) alii vero captivi magna multitudine finitimis gentibus venderentur (*e*). Idem factum esse sequenti ævo, cum principes Hasmonæi, excusso Græcorum jugo, rerum potirentur, & dein varia inter eos dissidia & bella orientur, non absque probabili ratione colligitur. I. Quia principes hi multa præclara adversus gentes finitimas, speciatim Arabes gesserunt, iisque in more positum fuit, devictos ad religionem Judaicam deducere (*f*). II. Quia reges Arabiæ Petrææ, & in his Aretæ, se his dissidiis & bellis civilibus frequenter immiscuerunt, cumque Judæis amicitiam contraxerunt, & connubia junxerunt; quod postremum fieri non potuisse videtur, nisi & ipsi religionem Judaicam fuissent amplexi (*g*). Ex his quasi initiis res Judæorum in Arabia suum

or.

(*d*) I. MACCAB. II. 28. 29. 30. 42. 43. & II MACCAB. V. 27.

(*e*) I. MACCAB. III. 41.

(*f*) I. MACCAB. V. 3. 24. XII. 31. conf. JOSEPH. *Ant. XIII. § XIV.* ubi etiam Alexander Jannæus Arabibus XII. urbes eripuisse dicitur, quæ nomine tenus recensentur *Lib. XIV. 1. §. 4.*

(*g*) Vid. JOSEPH. *Ant. XIV. 1—5. XVIII. 5. §. 1. Bell. I. 5.*

ortum duxerunt, quæ vero deinceps magnopere sunt auctæ, postquam una cum templo & urbe Hierosolyma regnum Judaicum a Tito Vespasiano destructum est, & Judæi per terrarum orbem dispersi sunt; tum enim multi Judæorum in Arabiam confugerunt, ubi libere vivere poterant, neque Romanorum crudelitas ipsis amplius erat metuenda. Quæ cum ita sint, mirandum non est, quod non solum Judæi in vicina Arabia sedes fixerint, & in ACT. APOST. Cap. II. vs. 11. memorentur Judæi, qui ex ea regione ad festum Pentecostis Hierosolymis celebrandum convenerant, sed etiam scriptores Arabici, inter antiquissimos reges Arabum nonnullos nominatenus recenseant, qui religionem Judaicam professi fuerunt, eamque omni industria & vi propagaverunt. Huc pertinet XXXII Jemenensium rex أبو كرب اسعد *Abu Carb Afaad* (b) alias قبع الاوسط *Tobbaa medius* dictus (i), qui DCC ante Mohammedem annos vixisse, & Hamyarenfes ab idolorum cultu ad Judaismum convertisse a scriptoribus Arabicis dicitur, unde Scholiastes IBN ABDUNI *Judaismi apud Jemenenses* originem derivat. Tum قبع حسان *Tobbaa Hassan*, vel حسان بن حسانی *Hassani filius* illius nepos, qui XXXVI. Homeritarum rex fuit, & teste ISPHAHA-

NENSI

(b) Vid. POCOCK. in *Specim. Hist. Arab.* p. 60.

(i) in ABULFEDÆ *excerptis in Histor. Jostan.* p. 11. An hic idem sit cum اسعد بن عمرو NUWEIRIO p. 61. memorato, disquirat Celeb. MICHAELIS in *Orient. und Exeg. Bibl. T. IV.* p. 157. Titulus autem *Tobbaa* secundum NIEBUHR. *Beschr. van Arab.* p. 176. nil aliud designare videtur, quam nomen *Pharaonis* apud *Ægyptios*.

NENSI (k) وهو الذي كسا البيت ثم انه انصرف الى اليمن مع الحبرين ونهود ودعا الناس اليه فبذلك دخلت اليهود اليمن. *Ædem sacram vestivit; dein reversus in Femanam cum duobus doctoribus Judæis, Judaismum suscepit, atque ad communionem ejus homines vocavit, qua occasione Judæi in Femanam penetraverunt.* Et ut alios mittam, ذو نواس *Dsu Nowas*, ultimus Homeritarum rex, (l) qui *Dominus cincinni* dictus est ob geminum cincinnum per ejus humeros fluctuantem, & D. annos post C. N. & LXX ante Mohammedem regnavit, adeo ferro & igne Judæorum religionem propagavit, ut omnes qui Judaismum profiteri recusarent, in اخدود h. e. *foveam ignis accensam* conjecerit, unde صاحب اخدود, *dominus foveæ* appellatus est. Sic quoque MESOUDIUS tradit, quod eo tempore, quo Abessini Arabiam opprefferunt, plerique Arabes Judæi fuerint, uti patet ex responsione, quam Imperator Constantinopolitanus Seipho dedisse legitur: انتم يهود والحبشة نصاريي *Vos (Arabes) estis Judæi, at Abessini sunt Christiani* (m). Quantum autem eorum fuerit numerus tempore Mohammedis, indicat bellum contra بني النظير, *Nadiræos*, قبيلة كبيرة من اليهود, *tribum potentissimam Judæorum* gestum, mense Rabio anni IV. He- giræ,

(k) in *Hist. Joſtan.* p. 34.

(l) Vid. POCOCK. *Spec. Hist. Arab.* p. 62. & in *Hist. Joſtan.* p. 37, 39, 81, 105, 107. Multos vero Judæos in Higjaz vel Arabia Petræa habitasse nos docet NUWEIRIUS in *Hist. Joſt.* p. 61. 62.

(m) Conf. MESOUD. in *Hist. Joſtan.* p. 144. De Abessinis Arabiam invadentibus, & tempore, quo Æthiopes religionem Christianam acceperint conf. inter alios, SELDEN. *Uxor Hebr.* L. III. C. 26.

giræ. (n) Quantis gavisi fuerint divitiis Judæi Chaibarenfes, (o) liquet ex spoliis, quæ Mohammedes expugnato *حصر العصب* Castello *Al-Afabi* reportavit; ait enim ALWAKEDIUS (p) ان النبي لوتي بمسك جميل يعني جلد جميل فاذا جاد اسورة الذهب ودمان ذهب وخالخل وقرطه الذهب ونظم من الجوهر ونمرود *allatum fuisse ad Prophetam ingens corium cameli, sive pellem camelinam plenam monilibus aureis, periscelidibus aureis, inauribus aureis, gemmarum & smaragdorū funiculis & denique sigillis aureis.* Hi autem Judæi, qui variis his temporibus in Arabiam venerunt, cognitam habebant dialectum Hierosolymitanam, (q) & libris ea dialecto conscriptis utebantur; quæ quamvis multis vocibus barbaris esset infuscata, tamen ex Aramæa suam habebat originem (r). Non mirum itaque, quod & ab iis Judæis, quibus tam familiariter utebantur, Arabes non solum religionem acceperint, sed etiam multa vocabula in suam adoptarint linguam.

V I I I

Postquam Judæorum Syriace loquentium in Arabiam adventum & habitationem contemplati fuimus, paucis quoque de Christianis

(n) Conf. ABULFEDA *in vita Mohammedis* Cap. XXXV. p. 71.

(o) Hi ita dicti sunt ab antiquissima urbe ejusdem nominis vid. *Nieuwe Algem. Hist. T. XX. p. 272.* & GAGNIER. *ad ABULFED. l. l. p. 88.*

(p) Laudatus GAGNIERIO *ad ABULFED. l. l. p. 89.*

(q) Quantum certe a vero aberraverit DOMINICUS DIODATUS, quisque videt, cum Græcam linguam Judæis omnibus, Christi tempore, nativam ac vernaculam fuisse probare voluit, in *Exercitatione de Christo Græce loquente*, quam recensuit Clar. J. A. ERNESTI in *Neueste Theol. Biblioth. Tom. I. Part. I. p. 272.*

(r) De dialecto Hieros. conf. §. 1. hujus Capituli.

tanis agendum erit. Nihil certe jucundius contemplatione felicis & pæne incredibilis successus quo cum Religio Christiana tam brevi tempore propagata est, adeo ut intra XXX. annorum spatium in omnibus Romani imperii partibus, quin & apud remotissimas gentes, ab innumerabili hominum multitudine recepta fuerit. Inter hos omni jure numerandi sunt Arabes, qui non solum Christi, Bethlemi nati, a sapientibus (a) & largæ effusionis Spiritus Sancti super Apostolos Hierosolymæ factæ, per ipsos suos contribules nuncium acceperunt; sed etiam salutaris illius effusionis gratos brevi post carpserunt fructus: cum ipse Paulus Apostolus, lætus Euangelii inter ethnicos nuncius, & Arabibus Euangelium annunciaverit, uti testatur in Ep. ad Galat. (b) Vehementer autem Christianorum numerus in Arabia adauctus est, quando Christiani, qui in Syria & Mesopotamia suas sedes fixerant, in iis regionibus multa dura a Romanis passi & continuis persecutionibus vexati sunt. Tum enim Christiani Romanorum crudelitatem reformidantes, eandem ob causam atque Judæi in Arabiam confugerunt, unde jam mature variorum Christianorum in Arabia habitantium, & nonnunquam ab ipsis regibus Hamyarensibus crudeliter vexatorum invenimus vestigia. Sic HAMZA ISPAHANENSIS ait: وحملته يهود يثرب علي غزو نجران لامتنجان من بها من نصا مري وقد كانوا اخذوا النصرانية عن رجل توجه اليهم من ال جفته ملوك الشام فسار اليهم من هناك وعرضهم علي اخايد اجتغرها في الارض وضر

(a) Act. II. 5.

(b) Cap. I. 17. conf. J. A. ERNESTI in Opusc. Theol. præf. p. 6. & de dono ling. p. 466.

وضرمها ذبرانا فكان يغرق فيها من افام علي النصرانية
 فاتي بهذا المنبع علي خلق كثير منهم *Quod Judæi Jathrippen-*
ses Dsu Nowasum instigarint, ut bello aggredetur urbem Negr-
nensem, atque Christianos vexaret qui sedem ibi fixerant. Hi Chris-
tianam acceperant fidem a viro quodam ad eos submisso ex gente
Gjafnidarum regum Syriæ. Illos itaque illic invasit; eosque objecit
foveis, quas in terra effossas largo igne succendit. In has detrussit,
qui in Christianismo perseverarent, atque invento hocce ingentem
Christianorum numerum absumsit (c). Hos autem Christianos in
 Arabia degentes ex Syria ortos fuisse, inter alia patet etiam ex
 eo, quod, orta persecutione, asylum in Syria apud cæteros
 Christianos quæsierint, uti exemplis Hatemi & aliorum pro-
 bari possit (d). Cum itaque Christiani tam mature & tam ma-
 gno numero in Arabiam venerint, non est cur miremur, quod
 multoties Regum ad Christianismum conversorum, templorum
 a Christianis ædificatorum, imo & urbium in Arabia Episcopa-
 tibus celebrium apud Scriptores Arabum mentio fiat. XXI. e-
 nim Hirensum Rex النعمان *Alnooman, Almondari filius, secundum*
ABULFEDAM فتصر Christo nomen dederat, & una cum ipso
in Christum crediderant omnes Hiræ incolæ teste ALMIDA-
NIO, dum jam secundum ABULFEDAM in sua Geographia
Almondarus, nostri Alnomani filius Hiræ Christianam fidem am-
plexus erat, & Ecclesias ibi magnas exstruxerat (e).

Nec

(c) In *Hist. Jothan.* p. 37 & 38.

(d) Ea dabit GAGNIER. ad ABULFED. in *vita Mohamm.* p. 120,
 121.

(e) Conf. POCOCK. *Specim. Hist. Arab.* p. 72, 73, 74.

Nec tantum reges & urbes Christo nomen dederunt, verum etiam integræ tribus, ut *Rabia*, *Goffan*, & ex parte *Kodaa* (f) & provinciæ, ut *Nagjranensis* in Arabia Felici (g). Quod vero attinet ad varias in Arabia urbes Episcopatibus celebres, inter eas quidem præcipue in censum venit *Bosra* secundum EUSEBIUM in *Onomast.* XXIV. milliaria Romana ab urbe Adraorum (orientem versus) distans (h). Hæc autem Metropolis in Patriarchatu Antiocheno sita (i) complectebatur Ecclesias Arabum Idumææ, Nabatenæ, Iturææ; Auranitidis, Trachonitidis, Bathanææ, Argobenæ; Gaulanitidis, uti & Arabum Ammonitarum, Moabitarum & Madianitarum, tantumque in numerum excreverunt Episcopi harum Provinciarum, ut varia concilia ex iis cogi potuerint (k). Cum itaque jam mature Christiani in hac urbe sedes fixerint, (l) & hic Episcopatus præ aliis Syriæ propinquior fuit (m), (quare etiam Syriæ Damascenæ accensetur,) intelligitur, quantopere hic Episcopatus

(f) Vid. POCOCK. *Specim. Hist. Arab.* p. 136.

(g) Conf. POCOCK. l. l. p. 137. & MILL. *Diff. Select.* p. 30.

(h) Vid. H. RELAND. *Palæst. Part. II.* p. 665 & 666.

(i) Conf. LE QUIEN in *Christ. Orient. T. II.* p. 681. & de ipsa *Eccles. Bosræ.* p. 853. nec non ASSEM. *Bibl. Orient. T. IV.* p. 595.

(k) Vid. MILL. *Diff. Misc. T. I.* p. 30, 31. & ASSEMAN. *Bibl. Orient. T. I.* p. 485. & CAROL. A SANCTO PAULO in *Geogr. Sacr.* p. 295.

(l) Constat enim Nicomachum Episcopum hujus Concilio Niceno subscripsisse vid. RELAND. *Palæst. l. l.* & ASSEM. l. l.

(m) Hæc illa erat Bosra in qua Mohammedes primum in Syriam iter faciens Monachum BOHEIRA offendebat. Conf. POCOCK. in *Specim. Hist. Arab.* p. 8. & de *Algem. Hist. T. XX.* p. 35. nec non Cel. SCHULTENS. in *Ind. Geogr.* ad BOHADD. voc. BOSRA.

tus promoverit Christianorum ex Syria in Arabiam adventum.

Altera urbs Episcopatu celebris fuit urbs Arabiæ *Petra* dicta, a qua tota regio Petrææ nomen accepit. De hujus situ observat H. RELANDUS, Eam ab *Aila* vel *Elatb*, portu sinus Arabici abfuisse tantum 10 milliaria Romana secundum EUSEBIUM. Vicinam quoque *Petram Ailæ* fuisse ex eo colligi, quod HIERONYMUS *Idumæorum* regionem ab una parte *Eleutheropoli*, ab altera *Petra* & *Aila* terminet (n). Eam vero *Petram* tertiæ *Palæstinæ* fuisse *Metropolin* in *Patriarchatu Hierosolymitano* statuunt notitiæ Ecclesiasticæ scriptores. Plures quoque ejus præfules in *Actis Conciliorum* memorantur, uti *ASTERIUS*, *JOANNES*, *THEODORUS*, *ANTHENOGENES*, & *DOROTHEUS*, quos omnes enumeravit & latius descripsit *LE QUIEN*, (o) nec non *PETRUS A SANCTO PAULO* (p). Sed hi *Episcopatus* ad *Arabiam* exteriorem pertinebant. Quod tamen præter eos & alii in *Arabia* interiore floruerint, dubitari non potest, quia in ipsa *Arabia Felici*, & quidem in provincia *Nagjran* *Christianos Ecclesiam* & *Episcoporum* sedem habuisse docet *SAFIODINUS*. (q) Plures alios *episcopatus* & *episcopos* in *Arabia felici* & regno quidem *Homeritarum* observavit *ASSEMANUS*. (r) Magnopere vero isti *Episcopatus* accreverunt pro ratione aucti
Chri-

(n) *Pakast. Part. II. p. 929.*

(o) *In Christ. Orient. T. III. p. 723. & seqq.*

(p) *In Geogr. Sacr. p. 307.*

(q) *Apud POCOCK. in Specim. Hist. Arab. p. 137.*

(r) *In Bibl. Orient. T. IV. p. 599—603.*

Christianorum in Arabia numeri; quod factum inprimis cense-
 debet, cum Christiani a regibus Persarum multa dura paterentur, (s) & contra iis in Arabia multa privilegia a regibus Æthiopicis concederentur (t). Hos autem Christianos Syriace locutos fuisse patet, cum ex eorum monumentis, quæ passim laudavit ASSEMANUS, tum ex eo, quod Nestoriani, & Monophysitæ, qui se latius quam cæteri per Arabiam diffuderunt (u), usum Syriaci idiomatis in suis scriptis & monumentis quæ reliquerunt, pertinacius quam cæteri retinuerunt. Oportet sane, ut plurimi tempore Mohammedis in Arabia fuerint Judæi & Christiani, quia Mohammedes in Alcorano utrorumque præcipue rationem habere voluit. Impostor nempe ille astutissimus, dum novam hæresin proferre & multos adhaerentes nancisci studebat, e re sua esse ducebat utramque hanc religionem intime noscere, & ex veterum idololatria & Judæorum Christianorumque doctrina, maximopere tum in Arabia æstimata, systhema quoddam novæ religionis conflare, quia hos & illos in suam sententiam partesve pertrahere volebat. Omnis vero scientiæ, imo, ut nonnulli tradunt, ipsius scribendi artis cum imperitus esset, ab aliis auxilium petere debuit. Inter quos duo inprimis memorantur: unus secundum Georgium Monachum (v) aliosque,

(s) De his persecutionibus vid. SOCRATES in *Hist. Eccl. L. VII. c. 18. p. m. 355. conf. & ASSEMAN. in Bibl. Or. T. I. p. 181.*

(t) Conf. NUWEIRIUS in *Hist. Joëan. p. 84. & Jeq. & TABERITA* ibidem p. 113, 114.

(u) Vid. ASSEM. l. l. IV. p. 605—609.

(v) Laudatum MILLIO in *Diff. Select. p. 32, 33. Conf. & SCHULT. Ind. Geogr. voce Bosra.*

que, *سجبر*, sive *Sergius*, Monachus Nestorianus, Bosrensis e cænobio *Abdo'lkaifi*. Alter erat (ω) *Abdia Ben Salon*, Judæus e Persia oriundus, cujus nomen dein in Arabicum idioma mutatum, fuit *عبد الله بن سلم*. Horum duorum ope, inprimis vero *Abdia*, totum systema Alcorani conflavit. Quæ, an per omnia vera sint, quamvis in medio relinquo, tamen hoc cuique, qui Linguam Arabicam vel a limine salutaverit, Alcoranumque inspexerit, satis apparebit, Mohammedem, tum quod ad verba titulosque, tum quod ad dogmata attinet, multa e Christianorum Judæorumque religione adsumsisse. Unde non mirandum, quod in ipso Alcorano, veræ, ut volunt, eloquentiæ exemplari, quemadmodum in cæteris Arabum scriptis, haud pauca extent vocabula, quæ manifesto Aramæam originem produunt.

I X.

Postquam Asiam perlustravimus, & vidimus quantum a *Chaldæis*, *Syris*, *Judæis* & *Christianis* Arabes in suam linguam adoptare potuerint, in Africam pergamus, indagaturi quantum etiam a Pœnis mutuo accipere potuerint. Pœni in Africa tractus non exigui, maxime ad littora maris Mediterranei & freti Herculei siti, incolæ, coloni erant Phœnicum quos Græci *φαινοὺς* appellabant. Hi vel occasione famis triennalis sub Rege Acha-
bo universæ Palestinæ divinitus immisæ, (a) vel ingenti alienorum agrorum cupiditate ducti, secundum JUSTINI narratio-
nem,

(ω) Conf. PRIDEAUX *Mabomets Leven en bedriegeryen* &c. p. 48.

(a) Conf. *I. Reg. Cap. XVII.*

nem, opibus & multitudine abundantes (b) missa in Africam juventute UTICAM, (ob id, STRABONI TYRIORUM COLONIA dictam,) condiderunt. (c) Cui dein Carthaginem additam esse scriptores tradunt; quamvis tempus, quod inter utriusque ædificationem præterlapsum fuerit, non accurate definiri queat; dum harum urbium initia tantis sunt involuta tenebris, ut vix ac ne vix quidem hic aliquid certi determinare liceat. Sufficiet paucis indagasse, quænam fuerit horum Pœnorum Lingua, & accurate demonstrare, eam minime, cum M. CASIRIO, (d) pro Arabica, sed omnino, pro Phœnicia propagine esse habendam. Quid enim, quæso, magis est naturæ rei conveniens, quam censere, colonos eam linguam, quam a matre sua acceperunt, servare, quamdiu temporis circumstantiæ hoc permittunt? dum ergo de Pœnis sit manifestum, eos sua origine fuisse Phœnicos, quid erit simplicius, quam arbitrari, Pœnorum quoque dialectum Phœnicum fuisse? inprimis cum tot alias observare liceat Phœnicum colonias, quæ linguam Phœnicam retinuerunt non solum, sed etiam eorum Deos coluerunt, uti de *Melitenisibus* docuit J. H. MAJUS (e). Idem constat de Pœnis, qui etiam Phœnicum Deos coluisse dicuntur. Sic verbi gratia Carthagini-

(b) *L. XVIII. C. 3.*

(c) *Conf. T. REINESII Diss. de Ling. Punic. inf. GRÆVII Diss. varioribus. p. 12 & 15.*

(d) *In Biblioth. Escorial. T. II. p. 27.*

(e) *In Specim. Ling. Punicæ in hodierna Melitenisum suo perstitis. Marburg. 1718. cum quo conferri meretur libellus cui tit. Della Lingua Punicæ usata da Maltbesi, ou vèro nouvi documenti liquali possono servire di lume all' antica lingua Etrusca, quem edidit G. P. F. AGIUS DE SOLDANIS, Romæ 1750. Alia exempla protulit REINESIUS Diss. laud.*

nienfes Herculem veneratos esse, eique quotannis humanâ sacrificasse victimâ, testatur PLINIUS (*f*), & ita de aliis alii. Ne vero quis putet hoc amicitiae & propinquitatis vinculum sequenti tempore esse fractum, observandum est, quod ejus rei contrarium ex historia constet. Narrat enim inter alia JUSTINUS, (*g*) quod Tyrii, fiducia Carthaginensium, Alexandrum Magnum bello exceperint. Unde satis patet inter utramque gentem arctam floruisse amicitiam, & hancce gentem ad Tyrum, tamquam communem patriam defendendam multum contulisse. Quod ad alterum attinet, observamus, nullum apparere indicium, ex quo conjicere liceat, Pœnos Arabice esse locutos, cum nullibi scriptores antiqui, quando Linguæ Punicæ mentionem faciunt, eam Arabicæ assimilent, sed e contra την φοινικην διαλεκτον (*b*) appellent, Pœnosque ipsos λιβυφοινικων nomine designent, a τοις להב'ים (*i*), qui antea Africam occuparunt. Accedit, quod AUGUSTINUS, cui lingua Punica, (quantum ejus supererat,) vernacula erat, Arabicam ne nominet uspiam, sed contra Punicam cum Syra & Hebræa comparet, quibus eam affinem esse declarat. Ne quis tamen credat, me his argumentis velle docere, Pœnorum linguam non sequiori ævo Arabum lingua fuisse infectam, operæ præmium erit monuisse, me id modo contendere, eos suam linguam ab Arabismo

mo

(*f*) *Hist. Nat. L. XXXVI. C. 5.* quod pluribus demonstravit J. H. MAJUS *l. l. §. 8 & 9. p. 10.*

(*g*) *Hist. L. XI. C. 10.*

(*b*) Ita PROCOPÍUS & alii, quos laudat REINEISIUS *in Diff. laud. p. 21.*

(*i*) *Memoratis Gen. X. 13.*

mo puram servasse usque ad illud tempus, quo Saraceni totam Africam occuparunt, h. e. sæculi VI. medium vel finem; tum enim Pœnos multa ab Arabibus in suam accepisse linguam, facile largimur: quod & linguæ Melitenfium accidit, quæ ab eo tempore, quo Saraceni eam insulam occuparunt, tot Arabicis vocabulis corrupta est, ut Melitenses & Africæ atque Ægypti incolæ se invicem nunc facile intelligant (k). Antea vero Pœni, uti docet BERNHARDUS ALDRETE, Auctor Hispanus, in libro, cui titulus, *Varias antiquedades de Espana, Africa y otras provincias*, (l) Arabas in societatem vel bellorum vel imperii numquam admiserunt, sed ab iis quasi naturali instinctu abhorruerunt, unde non mirandum, quod AUGUSTINUS variis in locis Punicæ Linguæ, tamquam adhuc superstitis faciat mentionem: sic v. gr. *Serm. XXIV. de verb. Apost. ad Ephes. V. Proverbium natum est Punicum*, ait, *quod quidem latine vobis dicam, quoniam non omnes Punice nostis; Punicum enim proverbium est antiquum*. Ex quo apparet, Linguam Punicam eo tempore, quo Saraceni Africam occuparunt, adhuc in usu fuisse, nec a Gothis & Vandalis destructam (m). Hæc cum ita sint, quam verisimile sit Arabes quidem multa cum Pœnis communicasse vocabula, sed tamen etiam tum temporis multa a Pœnis accipere potuisse? inprimis cum hæ linguæ exteriori habitu quidem differant, uti diximus, sed tamen quod ad origines attinet & multorum verborum significationem amice conspirent.

Ma.

(k) Vid. *Biblioth. des Sciences* anni 1773. p. 395.

(l) Apud REINESIUM in *Diff. sæptus jam laud.* p. 46, 47. ubi plura ex hoc auctore proferuntur ad differentiam inter Linguam Punicam & Arabicam demonstrandam.

(m) Vid. REINESIUS *l. l.* p. 25, 27.

Maxima vero incrementa ab Aramæis accepit dialectus Arabica eo tempore, quo, Mohammede mortuo, (n) *Abubecrus Justus Calipha* (o) postquam Arabes rebellantes subegisset, bellum contra Syriam susceptum resumfit, (p) ut homines vi & armis ad religionem Mohammedicam perduceret. Tum enim sub *Abubecri, Omari, Othmani* Caliphatu tota Syria & Persia præter alias regiones sub Arabum potestatem sunt redactæ, (q) & imperii sedes ex Arabia in Syriam & Mesopotamiam est translata; qua occasione Arabes cum Syris permixti non potuerunt non multa vocabula a Syris mutuo accipere; inprimis si observamus, quod eo tempore literarum studia maxime apud Syros floruerint, uti ex tot Versionibus Græcorum auctorum, quos sibi in suam linguam transferri curaverunt, (r) constat. Quare cum inter Chaliphas Bagdadienses aliqui reperirentur, uti *Abu Gjasar Almanfor* (s) & *Almamom* (t) qui

(n) De Mohammedis morte vid. ABULFED. in ejus vita C. LXII.

(o) De eo vid. ELMACIN. *Hist. Sarac. L. I. C. II.*

(p) Hæc expeditio in Syriam jam suscepta erat ab *Omaro Sardi filio*, sed morte Prophetæ intermissa fuit vid. GAGNIER in *Notis ad ABULFED. l. I. p. 133, 134.*

(q) Egregiam harum expeditionum descriptionem dedit Doct. OCKLEY in libello ex Anglico sermone in nostrum verso cui tit. *Historie der verovering van Syrie, Perse en Ægypte.*

(r) Sic ABULFARAJUS mentionem facit *Sergii Rainomensis* qui multos Græcos auctores in Linguam Syriacam vertit, & versionis duorum librorum *Homeri Iliados* a *Theophilo Edeffeno* confectæ in *Hist. Dynas. p. 150 & 228.*

(s) Vid. ABULFARAJ. *Dyn. p. 246.* ELMACIN. *Hist. Saracen. L. II. C. 3.* & POCOCC. *Specim. Hist. Arab. p. 166.*

(t) Vid. ABULFARAJ. *l. l.* Hic autem *Almamom* Arabibus ut instaurator Astronomiæ celebratur, conf. GOLII *Not. ad ALFERG. p. 66.*

qui omnem operam impendebant ad hæc studia promovenda, commodam occasionem ipsis præbuerunt Syri ad libros aliarum gentium & cognoscendos, & in suum quoque idioma convertendos, atque simul haud pauca Arabibus communicarunt, unde eorum res literaria vehementer adaucta fuit.

X.

Sed quid amplius te moror, Benigne Lector, cum STRABONE (a) observando ὡσεὶ το γὰρ των Συρων γεννος και των Αραβων πολλην ὁμοφυλιαν ἐμφανειν κατα τε την διαλεκτον. *Quod Syrorum & Arabum nationes multum præ se ferant cognationis in sermone*, vel pluribus demonstrando, quod fieri aliter non potuerit, quin Arabes multum a Syris in suam linguam adoptaverint, dum ipsi Arabum Grammatici & Lexicographi fatentur, Arabes haud paucas ab Aramæis accepisse voces, quorum testimonia, antequam ad secundam nostræ dissertationis partem progrediamur, adducere non inutile erit.

Quod itaque ad Grammaticos attinet: apud M. CASIRIUM in *Catalogo Bibliothecæ Escorialensis* (b) invenimus inter alios multos ABU MANSURIS MAUHUB BEN AHMED, BEN ALKHODR librum memoratum, cujus inscriptio est: كتاب العرب من كلام الاعجمي علي حروف المعجم, *Vocum Exoticarum discretio*. In quo opere satis erudito, & ordine Alphabetico digesto, (teste CASIRIO) auctor totus est in distinguendis separandisque genuinis & Arabicæ Linguæ propriis vocabulis ab exoticis quibusque & peregrinis; quæ passim exponit

(a) *Geogr. L. I. p. 70.*

(b) *Tom. I. p. 30.*

nit & ad originem suam reducit; ea potissimum, quæ olim apud Arabes vario nationum commercio intrusa sunt, ad quæ refert quam plurima Aramæorum vocabula, quibus Lingua Nabathæa scaturit (c). Quam parum vero antea præcaverint eam sermonis Arabici corruptionem, quam ei inportaverant aliæ Linguae, patet ex verbis SCHAMSELDINI ALANSARÆI, quæ ex *Antiquitatum Arabicarum historia* refert idem CASIRIUS: (d) قال شمس الدين النصاري ان قبل الاسلام ما كان التبر قانون واعرب الكلام كان التبر سحبة لانهم مغطورون علي القصاجة فاما جا الاسلام واختلطت الامم وكادت العربية تتلاشي فدعا امير منون ابي طالب ابو الاسود الدولي ووضع له قوانين. *At SCHAMSELDINUS ALANSARÆUS, quod ante Muslemanismum, Arabes qui ad eloquentiam sua natura facti esse videntur, Grammaticæ regulis non usi fuerint, inclarescente vero Mohamedanismo, Abu Tbaleb, ne ob eandem causam Arabum lingua deperiret, arcessiverit Abu Alasuadæum Dulæum, ut sermonis Arabici leges institueret. Cujus Alasuadæi vestigiis postea institerunt alii, ut dicitur ibidem.*

Quod ad Lexicographos attinet, in his PHIRUZABADIUS, auctor *Camusi*, affirmat, vocem ابل, *tristem* significantem Syriacæ esse originis, ab ابل, unde ابل Syris est *Monachus, qui peccata sua & sæculum luget* (e). Et ita
quam

(c) Alios Grammaticos, qui id operam dederint, ut linguam Arabicam a peregrinis vocabulis purgarent, memorat M. CASIRI. *Bibl. Escor. T. I. n. 34, 46, 47.* atque alibi.

(d) *Lib. laud. T. I. p. 1.*

(e) Vid. HOTTINGER. *in præf. ad Lexicon Harm. & conf. ASSEMAN. Ab. Martyr. Part. I. p. 8. n. 9.*

quam plurima GOLII Lexicon accurate pervolventi semet offerent vocabula Arabica ex Aramæa dialecto, secundum ipsorum apud Arabes Grammaticorum sententiam, suam originem ductentia. Idem egregie confirmatur historiola quadam ab E. POCOCCIO (f) ex JEUHARIO & PHIRUZABADIO excerpta. Narrant nempe hi, Arabem quemdam, cum ad regem Hamyarensum ingressus sedere juberetur, dicente illi Rege ثب, tseb, e loco alto, in quo stabat, defiliisse, ac membris misere confractis stoliditatis suæ pœnam luisse. Cumque rex miratus facti rationem rogaret, ei responsum fuisse, ثب tseb, cæterorum Arabum dialecto idem sonare, ac *salta*. Regessisse ergo regem من دخل ليس عندنا عربيت non est nobis notus iste Arabismus qui Dbafarum ingreditur (urbs ea regum Hamyarensum sedes erat) حمير Hamyarismum addiscat. Hinc autem patet (ait POCOCCIO. l. 1.) Hamyarensum dialectum ad Hebraicam vel Syriacam, sive Chaldaicam in quibusdam propius accedere; enim Hamyarensis idem sonat ac Hebræorum ישב, Syrorum & Chaldæorum יתב, a quo in imperativo תב sede; at communi Arabum dialecto contrariam saltandi vel subsiliendi habet notionem (g). Aliud hujus antiquæ in hoc verbo virtutis & usus vestigium est apud Hamyarenses in illo HAMZÆ ISPAHANENSIS, (b) ubi tra-

(f) In Specim. Hist. Arab. p. 151, 152.

(g) Ita v. gr. occurrit in LOCMANNI fab. IV. & apud ABULFEDAM in vita Mubamm. p. 50. ليثبوا عليه ut in eum insilirent.

(b) in Histor. Folan. p. 32.

عمر و بن تبع فسمي موثبان وذا الاعوان فاما موثبان
 dit quod Amrou Ibn Tobbaa, Mauthseban, cognominatus fuerit & Dfulawaad, & quidem
 Mauthseban, quod affixus esset ad Watsbab, quo nomine stragulum
 cui insidetur, afficit dialectus Homeiritica. Inter recentiores vero
 præter E. POCOCCIUM, idem affirmarunt ALDRETE, REI-
 NESIUS, & MAJUS, locis superius laudatis, per Arabum
 linguam non solum multa vocabula Syriaca esse sparsa, sed et-
 iam eos multas vocum formas aliaque Syris debere. Restat
 itaque adhuc, ut Parte altera hujus Dissertationis per exempla
 probemus & paulo enucleatius demonstremus, quid illud sit,
 quod Arabes in suam scribendi & loquendi rationem ab Ara-
 mæis derivaverint.

P A R S S E C U N D A

CONTINENS VARIA EXEMPLA EORUM
QUÆ ARABES AB ARAMÆIS IN SUAM
ADOPTARUNT LINGUAM.

§. I.

Pergimus itaque ad secundam nostræ Dissertationis partem, in qua id quod præcedente parte a priore (ut ajunt,) demonstravimus, aut saltem per quam probabile reddidimus, nunc exemplis erit comprobandum. Ante quam verò hoc argumentum aggredimur, duæ difficultates, quæ facile nobis obmoveri possent, e medio tollendæ sunt. Prima est, quod §. X. partis antecedentis ex scriptoribus Arabicis docuimus, Arabum Grammaticos post exortam Mohammedicam religionem id operam dedisse, ut quidquid Linguæ Arabicæ مولد vel *peregrinum* esset, eliminarent; atque adeo vix expectandum esse, ut multa vocabula Syriaca aliaque id genus a Syris petita in ea reperiantur. Sed respondemus, non omnia fuisse ejecta, pluraque sequenti tempore, quo tota Syria cum magna Africæ parte in Arabum potestatem fuit redacta, & Arabes maximum cum Syris commercium habuerunt, postliminio quasi, in eam fuisse introducta. Altera est, quod inter dialectum Arabicam & Syriacam maxima detur convenientia, indeque facile fieri potuerit, ut aliquid censeatur Syriacæ esse originis, quod tale non est, & Arabibus inde ab antiquissima memoria fuit in usu, quin imo, illi ab Arabibus acceperunt. Sed denuo regerimus, quod licet dialectus Sy-

riaca cum Arabica æque ac ceteris Orientalibus multa communia habeat, tamen etiam aliqua sibi ita habet priva & domestica, ut characterem distinctivum hujus dialecti constituent, atque adeo, quando ea in dialecto Arabica reperiuntur, jure merito dici possit, esse a Syris, tamquam auctoribus, petita & accepta (a).

F I.

Inter ea, in quibus dialectus Syrorum aliquid peculiare & a cæteris dialectis distinctum habet, eminent I.) *Literæ*, II.) *Puncta*, III.) *Ufus literarum & punctorum in vocabulis, quæ cum aliis Orientalibus communia habent*, IV.) *Formæ verborum*, V.) *Formæ nominum*, VI.) *Ipsa verba*, VII.) *Ipsa nomina*, VIII.) *Particulæ*. Quod si igitur probabiliter demonstravero, quod ea, quæ Syri in his priva habent, eo modo, quo apud Syros frequentissimo in usu sunt, etiam apud Arabes reperiuntur, extra omne dubium erit, Arabes ea a Syris accepisse.

I I I.

Exordiamur itaque, secundum eum quem nobis constituimus ordinem, a *literis*. Literæ Syris & Arabibus, uti plerisque gentibus, vel sunt antiquæ vel recentiores. Antiquæ autem Syrorum literæ sunt vel *Phœnicia*, vel eæ ex quibus constat eorum scriptura *Estrangelica* (a). Arabum vero literæ antiquæ, vel

Ha-

(a) Vid. *Cap. I. §. I.* in fine.

(a) De origine hujus Scripturæ (a Græca voce *εργγυλος* quadratus ita dictæ) quæ multis Orientalibus originem dedit, non certissime constat. CL. MATURINUS VEYSSIERE LA CROZE in Epistola quadam ad JOHANNES

HAN.

Hamyarenses erant, vel *Cusicae*. De utrisque paulo enucleatius erit agendum, & demonstrandum eam Syrorum, literis suam debere originem. Antiquissimum scripturae genus, quod Arabum scriptoribus celebratur, est *Homeriticum*, vel Arabum *Hamyarensium*. Hujus scripturae mentionem fecit inter alios **HAMZA ISPAHANENSIS**, cum inscriptionem quamdam *Samarcandae* inventam memorans, ait (b) *ووجد في مصيعة كتابة (ب) بالحميرية* in *aestiviario* illius urbis (سمر قند, *Samarcandae*) *inveni inscriptionem Homeriticam* sive literis *Homeriticis* exaratam; & **NUWEIRIUS** tradens quod *ياساسين بن عمرو* *Jasasin fil. Amrou* in *arenarum valle* imaginem quamdam exstrui, ejusque pectori *inscribi jussit* *المسند بقلم المسمى* *scriptura antiqua Homeritica*: هذا الصنم انما نشره النعم الحميري لبس وراه مذهب ولا يتكلم احد ذلك *Hanc statuam posuit Nashirelnium Homeirita*: *ultra jam progredi non datur. Nemo id attentet; nam male periret* (c), Deinde
ME-

HAN. CHAMBERLAYNIUM data, quae subjuncta est *Orationi Dominica in diversas omnium fere Gentium linguas versa* p. 127., eam a *Mendaeis* derivat, de quibus egit **TH. HYDE** *de Relig. Vet. Persarum* p. 552. (Ed. Nov.) & quidem eo nomine, quod *Scriptura Mendaea* vocalium literarum usum servaverit, ideoque omnium fere sit antiquissima. Sed jam a *Clar. Praeside* observatum, multisque in *Diff. IV. contra HOUBIGANT.* demonstratum fuit, literas *Estrangelicas* usque adeo characterem literarum antiquarum impressum servare, ut dubitari nequeat, quin eae ab *Hebraeis* sint factae. *Mendaorum* vero litera potius *ταχυγραφικαι* & ex *Estrangelicis* factae videntur.

(b) Vid. *Histor. Josdanid.* p. 26.

(c) in *Hist. Josdan.* p. 56. Quod *المسند بقلم* characterem *Scripturae Homeriticae* denotet ex **GIGGÆO** docet **GOLIUS** in voce *مسند*.

MESOUDIUS mentionem facit Scripturæ cujusdam super porta *Dafaræ* مكتوب بالعلم الاول *exarata Scriptura antiqua* (d); per quam *Scripturam antiquam* non aliam ac Hamyarensē posse intelligi inter alia patet ex eo, quod hæc Homeritis adscribitur, & Doct. NIEBURH. in *descriptione Arabiæ* (e) hodie adhuc tales inscriptiones Hamyarenses super portam murosque *Dafaræ* supereffe testatur. Quin & EUTYCHIUS Patriarcha ALEXANDRINUS in *Annalibus*, diversa variarum Gentium scribendi genera enumerans, distinguit inter *Chaldaum* كلداني وهو البابلي سرياني وحمري وعربي quod *Babylonicum, Syriacum, Hamyarense & Arabicum.* (f) Quæ omnia satis evincunt, Homeritis olim quemdam scribendi morem peculiarem fuisse. Sed jam oritur quæstio, unde hæc scriptura suam duxerit originem? Huic quæstioni respondere ob monumentorum defectum per quam difficile est. Lubet tamen nostram proferre opinionem, eamque, quantum fieri potest, probabilem reddere. Censeo nempe, *Hamyarensum* literas a *Syriacis* haud multum distulisse, & quidem ob sequentes rationes. I. Notum est, plerosque Orientales Phœnicum literis usos fuisse, Arabes vero cum Phœnicibus multa habuisse commercia, veterum testimonio, antecedente Capite probavimus. Non improbable itaque est, idem quoque Arabes fecisse (g),
im-

(d) *Hist. Joſtan. p. 158.*

(e) Vid. pag. 89. 90. Dolendum sane, NIEBURHIUM eo tempore febrī laborasse, cum harum Literarum character ad eum a Judæo quodam adferretur, eo enim morbo ipsi eas describendi occasio fuit erepta.

(f) pag. 53. in fine.

(g) DIODOR. SICUL. enim L. XIX. C. 96. de *Nabathæis*, quorum lingua, teste CASIRIO (loco antea laud.) multis scatebat vocibus Syriacis, testatur eos literis Syriacis usos fuisse, cum ait: 'Οι δε Ναβαθαῖοι, πρὸς
As

imprimis si in memoriam revocemus, quod antea exemplis testimoniisque evictum fuit, Hamyarenſium dialectum dialecto Koraiſchitarum impuriorem fuiſſe, & maximopere ad Syriacam inclinaiſſe. Accedit II. ſcripturam Homeriticam, (quod poſt POCOCCIUM (*b*) a CASIRIO (*i*) obſervatum fuit) literis mutilis imperfectis & inter ſe implexis conſtituiſſe. Tales vero literas in uſu fuiſſe Chaldæis, non obſcure patet ex DANIEL. V. 25.; ubi memorantur literæ quæ a Magis intelligi non poterant; non quia a ſolo Beltzazaro conſpiciebantur, (uti voluit GEYERUS), ſed quia quibusdam peregrinis & ſibi mutuo implexis ductibus conſtabant, quæ a quocumque Chaldæiſmi gnaro legi non poterant.

Quod de Hamyarenſium ſcriptura demonſtrare conati fuiſſus, id de Cufica fatiſ conſtat, ſive enim quiſ earum figuram contempletur & cum Eſtrangelica conferat, ſive earum originem & auctorem indaget, id certum inveniet, Arabum characterem Cuficum ex Syrorum ſcriptura Eſtrangelica, mutatis quibusdam ductibus & literis inverſis & in latuſ inclinatis derivatum eſſe. Qui utriuſque figuram attente inter ſe comparare velit, conferat velim Clar. MORTON novam editionem *Tabulæ Bernardinæ*, & Doctiſſimum NIEBUHR in *deſcriptione Arabiæ* (*k*), nec dubito, quin poſt accurate inſtitutum examen, mecum huius rei veritatem agniturus ſit. Quod ad huius cha-

ra-

Ἀντιγονοῖς ἐπιτολὴν γραψάντες Συριοῖς γραμμασί, τῶν μὲν περὶ Ἀθηναίων κατηγοροῦν ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀπελογουτο. Nabathæi vero epistola ad Antigonum literis Syriacis scripta, Athenæum criminantur, se vero purgant.

(*b*) in *Specim. Hist. Arab.* p. 155.

(*i*) in *Bibl. Escor.* T. II. p. 25.

(*k*) *Tab. IV. & V.* Addi potest CHARDIN *Voyage en Perſ.* Tom. IX. tab. 71. 72.

raſteris originem attinet, *Cuficus* appellatus fuit a celebri urbe *Cufa*, quæ Syris *Acula* (l) dicitur, & ad latus Occidentale Euphratis ſita erat. Auſtor ejus ab Arabibus perhibetur fuiſſe *Moramer*, filius *Morræ*, *Ambarienſis*, hoc eſt, *Ambara* oriundus, quæ urbs pariter ad Euphraten (m) erat ſita, unde poëta apud JEUHARIUM literas Cuficas appellat *المراسم* *progeniem Morameri*, & ASMAJUS ab Ambarienſibus hanc ſcribendi artem in reliquam Arabiam permanaſſe teſtatur, reſpiciens ad *Morameri* oppidum natale *Ambara* vocatum. (n) Cum vero poſt hoc *Morameri* inventum adhuc ſcribendi ars adeo arctis limitibus incluſa eſſet, ut quando Alcoranus vulgari cœpiſſet, pauci reperiuntur, qui vel legendi vel ſcribendi artis periti eſſent, tandem *ابو علي بن مقبل* *Abu Ali Ibn Mocla*, Anno Heg. CCCXXII. hoc eſt,

(l) Vid. ASSEMAN. *Bibl. Orient. Tom. III. Part. II. p. 715.* & BUSCHING *Geogr. p. m. 200. 201.* Florebat ea in urbe Academia celebris; ex qua multi Viri docti prodierunt, extatque in *Biblioth. Eſcor. M. CASIRI T. I. p. 29. n. 119.* tractatus complectens C. quæſtiones de re Grammatica inter Cufienſem & Baſſorenſem Academias acriter agitataſ, cui tit. *كتاب الاصناف في مسائل* *Catalogus diverſarum quæſtionum*, Auſtore *Kemal Eldin Abd el Rachman ben Mobammed Abi Said Alambari*. Quo tempore condita ſit, diſputatur. Plerique eam exſtructam fuiſſe cenſent Anno Heg. XIV. vel XVII., inter quos eſt GOLIUS *ad ALFERG. p. 123.* Alii ejus initia altius repetunt cum HERBELOTO in *Bibl. Orient. p. 277, 278.* & ASSEMAN. in *Epift. ad S. MAFFEJUM inf. Addend. ad Muſæum Veronenſe p. 488.* nec abſurde, cum ea urbs antea minus celebris ob fertilitatem & amœnitatem ſoli, qua gaudebat, facile occaſionem dare potuerit, ut in ſedem imperii a primis Chalifis eligeretur & multis modis augetur. vid. HERBELOT. *l. l.*

(m) Vid. BUSSCH. *Geogr. p. m. 202.*

(n) Vid. E. POCOCC. *Oratio*, præmiſſ. Ejus editioni *carminis Lamici TOGRAL.*

est, sæculo post C. N. X. novum quoddam scribendi genus ex Cufico formavit invenitque, quod dein ab أبو البواب *Abu Bawabo*, celebri isto calligraphias artifice, (cui nulla, teste EBN CHALICAN (n) sæcula secundum vulerunt,) ad perfectionis apicem perductum est, quo & etiamnum omnes Turci & Persæ utuntur. Procul omni dubio itaque fallitur Clar. RATELBAND (p), quando has literas recentiores in concordiam cum Hebraicis vocare conatus est. Quidquid sit, apparet quanto jure hæc literæ a Syris deriventur; cum non solum figura cum Estrangelicis conveniant, sed etiam Auctor eorum, & locus ubi inventæ sunt, in Syria fuerit reperiendus. Quod maxime opere confirmatur ex iis, quæ de Christianæ religionis & literaturæ ortu apud Arabes observavimus. Dum enim hæc omnia a Syris suam ducunt originem, credendum omnino est Arabes etiam suas literas a Syris accepisse, eo enim tempore, quo literas curare inceperunt, Arabes inter & Syros maximum florebatur commercium, uti antea est probatum.

IV.

Postquam de literis egimus, vocales, sive puncta quibus vocales exprimuntur, proxime nostram attentionem merentur. Ea ut pariter demonstrarem, Arabes a Syris accepisse, observari velim, eas vocalium notas, quibus Syri hodie in scribendo utuntur.

(o) Vid. POCOCK. *Spec. Hist. Arab.* p. 379.

(p) In egregia *diff. de convenientia L. Hebr. & Arab.* p. m. 271, 272. in *Sylog. diff. sub Præsid. A. & J. J. SCHULTENS. & N. SCHROEDER. defensorum.*

tuntur, five duobus punctulis constant, five figuris (a) recentioris esse originis; & quod speciatim ad figuras attinet, eas esse a Græcis earumque vocalibus petitas. Postremum disertè tradit GREGORIUS BAR HEBRÆUS (b) cum earum inventorem fuisse docet THEOPHILUM EDESSENUM, Maronitam, principem Astrologorum *Almobdi* Babylonis Calyphæ, qui anno *Hegiræ* 169. h. e. circa annum C. N. DCCXCI. e vita decessit. Cum enim hic vir Syriacæ, Arabicæ, & Græcæ linguæ peritissimus Homerum e Græco in Syriacum sermonem vertere suscepisset, ad nomina propria eo feliciter exprimenda, primus alias vocalium figuras ad similitudinem Græcarum effectas excogitare, iisque voces ambiguas notare ita ausus fuit (c), ut ex α Græcorum, Syriacum (ϣ) *petbobho* vel a, ex ε, *rebbozo* (ⲉ) vel e, ex η, *chebhotzo* (ⲛ) vel i, ex ο, *zekofo* (ⲟ) vel o, ex ω autem (ⲥ) *otzozo* vel u conficeret (d). Male tamen aliquis ratiocinaretur, qui inde cum BOOTIO in *Epist.* ad J. USSE-RIUM, *Armacbanum* (e) concludere vellet, Syris antea nullum pun-

(a) Utrumque hoc genus notarum vocalium Grammatici Syrorum recentioris ævi, tamquam si præter illud numquam aliud in usu fuisset, in Grammaticis suis recensere solent.

(b) Laudatus ABR. ECHELLENSI in notis ad EBERD JESU *Catalogum Libr. Syror.* p. 180.

(c) Vid. ASSEMAN. *Bibl. Orient. Tom. I.* p. 164, & 477, 478. secundum quem JACOBUS EDESSENUM, (qui sæc. VII. vixit) jam a PAULO ANTIOCHENO ad hoc opus perficiendum erat incitatus, qui tamen id recusavit.

(d) Pluribus id demonstravit Magnus ALB. SCHULTENS. *Inst. Aram.* p. 8.

(e) Cit. A. ECHELLENSI l. l. p. 183. Qui tamen vir Doctus in eo refellendo nimio suæ religionis zelo fuit ductus.

punctorum usum fuisse, & hasce vocalium notas vel figuras, ea quæ uno punctulo absolvitur, antiquiores esse; ac si punctorum usus posterioribus sæculis esset inventus. Contrarium enim jam ex EPHRÆMO SYRO (qui sub *Constantino M.* natus est) docuit sagacissimus J. D. MICHAELIS (f) demonstravitque ejus tempore jam puncta vocalia Syris usu recepta fuisse. Et quid plura? testatur vir veterum monumentorum peritissimus ABR. ECHELLENSIS in notis ad EBED JESU *Catalogum Librorum Syrorum* (g), harum Græcarum figurarum nec volam nec vestigium in vetustioribus Codicibus & Theophili ætate antiquioribus conspici, dum puncta passim reperiantur. Censendum itaque est, Syros olim, antequam puncta & figuræ vocalium Græcæ, quibus hodie utuntur, inventæ essent, unico tantum puncto usos fuisse, eoque vel supra vel infra literam posito, adhibitis in subsidium literis *vau* & *Jud*, omnem differentiam lectionis definivisse, ingenti artificio absque ullo erroris periculo, indeque factum esse, ut duo puncta deinceps adhiberent (h). Usus hujus puncti erat ejusmodi, ut si supra literas poneretur, designaret *a* & *o* & junctum cum *vau*, *ou*; si vero infra literam collocaretur notaret

vo-

(f) in *Comm. VIII. de Syrorum vocalibus ex EPHRAEMO inserta. Comment. Goetting. de annis 1758—1762. pag. 168 & 170.*

(g) pag. 186. (Ed. Rom. anni 1653.)

(h) Contradicit quidem huic rei ABR. ECHELLENSIS, sed male, quia manifesta vestigia hujus potestatis quam unicum hoc punctulum olim habuit, residua sunt in puncto diacritico, quo Syri in vocabulis sine punctis exaratis quæ cum aliis easdem literas habentibus confundi poterant superant. Vid. Cl. SCHULTENS. *Instit. Aram. pag. 28. 29.* & BOOTIUS apud ECHELLENSEM l. l. p. 189.

vocalem *e*, & *i*, si post se haberet *Jud.* Hoc autem punctum juxta cum literis Estrangelicis in Arabiam migrasse & tribus vocalium notis, quibus hodie Arabes utuntur *Phatha* فتحة, *Damma* ضمة, & *Kesre* كسرة, originem dedisse, non est cur negaremus, imprimis cum pro hac sententia mihi tam evidentiis argumenta invenisse videar, ut de hujus assertionis veritate amplius dubitari nequeat.

I. Primum argumentum, quod jam a Cl. J. D. MICHAELIS fuit allatum (i), petitur est ab harum vocalium situ: istud enim Arabum punctum eundem habent situm, easdemque literarum regiones occupat, quas punctum illud olim apud Syros occupabat, cum *a* vel *e* vel cæteras denotabat vocales. Lineola nempe deorsum tendens supra literam ponitur, cum notat *a*, & *phatha* appellatur, eademque lineola inferiorem occupat literæ regionem, cum vel vocalis *e* vel *i* est designanda & vocatur *Kesre*; rursus cum discriminis causa paulisper incurvata supra literam collocatur, notat *o* vel *u*, & *o* quidem si nuda veniat, *u* si componatur cum *vau*. Cum tamen hoc argumentum rem quidem maxime probabilem, non tamen certam reddat, addimus

II. Alterum, & illud quidem a literis Arabum Cuficis petitur. Notum, & paragrapho antecedente pluribus demonstratum est, literaturam Cuficam, ex Syrorum Estrangelica ortam, omnis scripturæ Arabum quasi matrem esse dicendam. Si jam constet ante ABU ALI IBN MOCLÆ tempora in scriptura Cufica, quo
ma-

(i) in *Comm. cit.* p. 169.

magis antiqua est, eo magis hoc ipsum reperiri Syrorum punctum, & quidem ad easdem, quibus Syri eo utebantur, leges, jure merito mihi concludere licebit, Arabes hoc punctum, una cum literis, a Syris accepisse. Probandum itaque mihi est, Arabes in scriptura Cufica eodem hoc puncto, eademque ad leges usos fuisse. Quod ut demonstrem, provo-
 co ad illas pericopas & exempla scripturæ Cuficæ quæ Doct. NIEBUHR in *Descript. Arabiæ* in æs incidi curavit, in quibus hoc mihi observasse videor. Inspiciamus modo *Tab. IV.*, ubi ex Suræ XXII Corani ultimo versu, & Sura XXIII multa literis Cuficis descripta exhibuit. Ibi v. g. versu ult. Sur. XXII شهدا in fine punctum superne habet, quo denotatur syllabam ultimam hujus vocabuli per *phatha* efferendam esse. Sic quoque الصلاة & الزكوة scribuntur; ac denique افلح, quod occurrit Sur. XXIII. 1., ob eandem causam unum ab initio alterum a fine habet punctum. Imo geminum punctum perpendiculariter positum nonnumquam literis superne adscriptum deprehenditur, ubi gemina occur-
 rebat *phatha* vocalis, vel ea vocalis nunnationem acceperat, velut v. gr. in شهدا: in fine, & فاقموا in initio videre est Sur. XXII vs. ult. Quod ad vocalem *Cesre* adinet, id punctum infra se habent vocabula جسم الاله الرحمن الرحيم. In vocabulo autem مؤمنون occurrente vs. 1. primum *mim* punctum habet superne, quia *Damma* requirit, posterius inferne, quia *Cesre* possidet. Atque ita in aliis exemplis; in
 G 3 qui

quibus tamen, more Syrorum, non semper hoc punctum iis literis, quarum vocales designat, apponitur, imo etiam sæpe pro lubitu omittitur. Quantum ergo *Doctiff.* NIEBUHR (k) a vero aberraverit, quisque videt, cum hæcce rubra puncta, quæ parvis assimilantur circulis, sine attentione consiliove & quasi mixtim inter literas esse posita censet. Multo rectius autem HOTTINGERUS eorum finem perspexerat, cum de suo Corani fragmento, literis Cuficis exarato, agens ait. *Unico olim puncto in Alcorani antiquissimis exemplis, (quod, quia a Doctissimis & Linguae Arabicæ peritissimis negatum est, moneo) diversissimas innuebant vocales, prout vel supra literam, vel infra, vel in ventre ponebatur. Paulatim hæc figura rotunda mutabatur in apicem transversum vel cubantem apud Occidentales; declinantem vero, seu acclivem a dextra sinistram versus apud Orientales in denotandis vocalibus a, e, & i:; o vero & u semilunula significabatur (l).* Nempe postquam Arabes cæterique Orientales literis Arabicis utentes literas haud paucas, ad differentiam pronuntiationis denotandam, punctis distinxerunt, ut خ ج ق ف غ خ ج ق ف غ, quod in scriptura Cufica usu non veniebat, fieri non poterat, quin illud punctum a Syris acceptum, ab Arabibus in lineolam, aut semilunulam mutaretur, ne cum his punctis

dia-

(k) l. l. p. 91.

(l) in *Tbes. Phil.* p. 403.

(m) De his literis vid. RHENFERD. *Rudim. Gram. Harm.* l. O. O. p. 628. opp. *Phil.*

diacriticis vel distinctivis literarum ipsæ vocales confunderentur.

V.

Priusquam ad ipsa progredimur vocabula, unum & alterum adhuc observare lubet. Satis notum est, Syris non tantum usitatum, sed & privum esse, ut literam *Olapb* in initio vocum occurrentem vocali sua frequenter privent, imo & inter pronuntiandum penitus elidant; quo in casu hodierni Syrorum scriptores huic literæ virgulam quamdam subscribunt, quam *lineolam occultantem* vocare solent. Sic pro ܐܢܝܢܐ *alius*, scribunt cum *lineola occultante* ܐܢܝܢܐ *cherino*, pro ܐܘܪܝܢܐ *patruelis*, ponunt ܐܘܪܝܢܐ *chejono*, pro ܐܘܪܝܢܐ *consilium* ܐܘܪܝܢܐ *rozo*, unde Chaldæorum ܐܘܪܝܢܐ vel ܐܘܪܝܢܐ *arcanum* originem habet. Arabes hoc in vocabulis indigenis nunquam faciunt, quin contra ea vel *Eliph* in his, in quibus Syri hanc Literam non agnoscunt, eam adhibere solent, (uti in vocabulo ܐܘܪܝܢܐ videre est, quod quamvis a vocabulo Syriaco ܐܘܪܝܢܐ *substantiam* notante efformatum sit, atque adeo ab origine *Olapb* non habeat, id tamen apud Arabes accepit;) vel eam ubi inveniunt constanter servare solent, uti ܐܘܪܝܢܐ a *Chald.* ܐܘܪܝܢܐ descendens & *malum citreum* denotans docet. Quod si ergo Arabes in quibusdam vocibus, quibus Syri frequenter utuntur, & in quibus vocalem initialem semper supprimunt, idem faciunt, nec alia ejus rei causa adferri potest, necessario sequitur, ea vocabula ad imitationem Syrorum esse formata. Tale autem est vocabulum ܐܘܪܝܢܐ, quo ho-

mi-

mines designant, & quod non aliam ob causam Literam *Eliph* initialem amittere potuit, (dum ea radicalis est, & ipsis non deest vocabulum *أَنَاسٌ*, quod tamquam collectivum ad *homines* designandos usurpare solent,) nisi quod apud Syros sonetur **ܐܢܘܢ** unde **ܐܢܘܢܐ** *filius hominis* & verbum **ܐܢܘܢܐ** *homo factus fuit*. Neque deest fundamentum huic conjecturæ: Primo enim notum est, Syris Christianis, inprimis Nestorianis (a) hanc loquendi formulam satis usitatam fuisse. Dum itaque P. I. hujus Diff. demonstratum est Arabes inter & Syros non tantum arcum fuisse commercium, sed etiam ipsos Arabes a Syris in religione multum accepisse (b), quam facile & hoc vocabulum ipsis tam usitatum in suam linguam Arabes adoptare potuerunt? Sed & secundo hoc confirmatur testimonio Grammatici cujusdam Arabum, nempe ABU MANSURIS MAUHUB BEN AHMED BEN ALKHODR ALGIVALIKI, qui in libro cui titulus: *كتاب العرب من كلام الاعجمي علي* *بهرنسا* *حروف المعجم* *Vocum Exoticarum discretio*, de vocabulo *بهرنسا* observat *اصلم بالنبطية ابن الانسان* *potestatem ejus in lingua Nabathæa esse, ut significet filium hominis* (c). Tale quoque est vocabulum *سَام* *argentum* denotans, quod pariter Syri Arabibus

(a) Quam familiaris hæc vox **ܐܢܘܢܐ** ipsis fuerit, videre licet in Epist. SIMEONIS *Episcopi BETHARSAMÆ* apud ASSEMAN. *Bibl. Or.* T. I. p. 346. & in aliis locis.

(b) Vid. Mill. *Diff. Select.* p. 34, 35.

(c) In *Bibl. Escor.* M. CASIRI. T. I. p. 31.

bus communicarunt, Syris autem scribitur pro **ܐܘܢܐ** vel **ܐܘܢܐ** quod ipsissimum est Græcorum *ἀόνιον* (*d*). Huc pertinet denique *جون* pro **ܢܢ** (*e*) & alia.

V I.

Quod ad modum derivandi vocabula ex aliis dialectis & usum atque permutationem literarum apud Aramæos & Arabes attinet: lubet ante cæteros, insigniorem quemdam characterem proferre, quo Dialectus Aramæa, olim inprimis, conspicua fuit, & cujus non solum vestigia, sed tot tantaque & quidem clarissima specimina in lingua Arabica inveniuntur, ut vel hoc solo argumento dubitari non possit, quin Aramæorum dialectus multis vocabulis Arabicis formandis occasionem dederit. Norunt, qui dialectum Chaldaicam & Syriacam vel a limine salutarunt, quod in iis vocabulis, in quibus cæteri Orientales vel vocalem brevem sequente dagesch forti, vel loco ejus vocalem longam adhibere solent, Aramæi pro dagesch forti illo frequenter substituunt *Nun Schevatum*. Hoc autem *Nun* nec Hebræis in usu, nec Arabibus naturale est. Quando itaque in talibus vocabulis, in quibus Aramæi hoc *Nun* pro vocali longa vel dagesch forti passim adhibent, idem faciunt, dubitandum non est, quin talia vocabula, si non originem, saltem formam Aramæam quam clarissime præ se ferant. Hæc Cl. Præsidis monitu observans, magnam verborum segetem hanc formam
præ

(*d*) Vid. R. SIMON. *Hist. Crit. des Versions du N. T.* p. 164. 165. qui hoc vocabulum ex fonte Syriaco derivat.

(*e*) Vid. SCHULTENS. *Cl. Dial.* p. 193.

præ se ferentium mihi invenire contigit, quorum nonnulla in chartas conjicere lubet. Huc pertinet igitur vocabulum *انبوب* Arabibus *fistulam* notans, (a) & de quo dubium est Lexicographis, an in Persia, an vero in ipsa Arabia suum natale solum habeat. Sed consulamus modo dialectum Aramæam, & procul dubio omnis evanescet difficultas. Extat nempe apud Chaldæos vox *אנבא* qua *fructus* Dan. IV. 9. designatur, pro *אנבא* posita, apud Syros vero teritur *אנבא*, pro quo Phœnices olim sonarunt *אנבא*, unde apud HORAT. *Sermon. L. 1. Ecl. II.* in initio

*Ambubajarum collegia, pharmocopola
Mendici, mimæ, balathrones.*

Ambubajæ autem, monente *Commentatore*, lingua Syriaca dicuntur *mulieres tibicinæ*. Mire itaque convenit hæc forma exterâ *انبوب* cum Syro Phœnicum *אנבא*, apud quos hæc ipsa *tibiæ canendi ars* inventa (b) faltem valde usitata fuit; nec obest notio *fructus*, qua apud Chaldæos vox *אנבא* & Syros *אנבא* gaudet, quia a generaliore *culmi* notione dein *fistula* five instrumenti musici significatio fuit orta. Simile huic est nomen *אנבא* *Sambucæ*, cujus originem nonnulli una cum cum Chald. *אנבא* Dan. III. 5. a Graecorum *σαμβουκην* repetere voluerunt (c); sed male. Censendum potius est, ipsam hancce

VO-

(a) Ita apud AVICENNAM de arundine, qua medicamentum in aurem inserto mittitur, accipitur. Vide CASTELLI *Lexicon* hac voce.

(b) Vid. P. I. *Diff.* §. 6. not. b.

(c) Nonnulli pessimo scopo hoc fecerunt, uti PORPHYRIUS, qui inde

De.

vocem Græcam Orienti suam debere originem (d); constat enim, pleraque horum instrumentorum musicorum a Phœnicibus fuisse inventa, unde STRABO inter instrumenta, quorum nomina βαρβαρῶς ὠνομαίσασι, h. e. sunt barbaræ originis, enumerat ναβλαν καὶ σαμβουκην *nablum & sambucam* (e). Secundum nostram itaque sententiam סַנְבֹּרָה *Sambuca* convenit cum vocabulo סַנְבֹּרָה, pro quo apud Daniëlem Hebræorum more scribitur סַנְבֹּרָה cum *dagesch* fortis literæ ס inferto, descenditque a themate Chald. סַנְרָה, Syr. סַנְרָה, Arab. شبك *plexuit, immisit digitos notantibus*; quæ notio quantopere huic instrumento musico, quod fidibus vel chordis plexum fuisse censetur, conveniat, quisque videt. Talis formæ est Arabum طنبور etiam pro instrumento musico acceptum, quod idem est, ac Chald. טַנְבֹּרָה *tympanum* (unde Gallorum *tambour*), nun *schevato* loco *dagesch* fortis posito, secundum formam Aramæam, a themate طبر, טַבְר, quod convenisse videtur cum طبل, unde طَبْل, similiter *tympanum* sonans.

Huc pertinent alia exempla quam plurima in quocumque libro Arabico reperiunda, quorum archetypa, licet in nostris glossariis Syriacis Chaldæisve non semper reperiantur, aut etiam imperitia veræ originis ad alias aliasque radices referantur, ut fit in *Lexicis Arabicis*, lingua tamen Aramæa paulo latius florente, sine dubio exstiterunt. Sic pro vocabulo Hebr. צֶבַע, quod *capram* notat, Arabes cum Syris, quibus est, צֶבַע, sonare solent ^صعتر, a themate ^ععتر *adstrictus fuit*.
Pro

Daniëlis librum in novitatis suspitionem adducere conatus est. Vid. H. MICHAELIS in *praf. ad DANIEL*. §. 30.

(d) Conf. A. S. MAZUCHII *Spicil. Bibl. Tom. I. p. 303, 304.*

(e) *Geogr. L. X. p. 722. (Ed. Almel.)*

Pro פָּרָס *porcus* scribunt خَنْزِيرٌ (f) a themate خَمِرٌ, quod in forma secunda *arctavit compressit oculos* significat. Sic a verbo خَصَرَ, quod notione *compressionis* gaudet (g), ortum est, secundum Aramæorum formam, vocabulum خَنْصِيرٌ *digitus minimus*: a themate حَمَسٌ, cujus significatio *conjiendi ex obscuritate* nata videtur, originem ducit vox حَنْدُسٌ *tenebræ*. Ejusdem naturæ est vox حَنْظَلٌ *colocynthis* (h), ponitur enim formâ Aramæâ pro حَظَلٌ, a themate حَظَلٌ *prohibuit*. Hujus generis etiam est سَنْبِلٌ *spicam* notans, pro quo Syri nunc quidem سَنْبِلٌ, Chaldæi autem سَنْبِلٌ sonant; nec non vox عَنْصَلٌ *cepa marina* (i), quæ itidem pro عَصَلٌ ponitur, & descendit a themate عَصَلٌ, quod *intorsit*, & dein ob confanguineitatem cum عَضَلٌ, *torosus musculosus* fuit significat (k). Huc spectant denique voces sequentes: خَنْفَقَةٌ *arana* pro خَفَقَةٌ, a themate خَفَقٌ *palpitavit, tremuit*; حَنْفَسَةٌ *scarabæus*, حَنْدَبٌ *locusta* pro حَدَبٌ a themate حَدَبٌ, quod forma secunda significat *attulit annonæ inopiam* & optime *locustis* convenit; & حَنْتُوفٌ *evellicans barbam* pro حَتُوفٌ, a themate حَتُوفٌ

Hebr.

(f) Vid. LOCM. *Fab.* XIX.

(g) Convenit enim cum خَمِرٌ, vid. SCHULTENS. in notis ad HAMAS. p. 372.

(h) Ita occurrit apud AMRALKEIS. vs. 4.

(i) Vid. AMRALKEIS. vs. 82.

(k) Vid. LETTE in notis ad AMBALK. p. 143.

Hebr. רָפַיִת *rapuit* (1). Ultimo huc mihi referendum videtur vocabulum عَنْكَبُوتٌ *araneam* denotans, quod ὁ πᾶν A. SCHULTENS. quidem compositum esse censet ex ك & نكب (m), sed, quod pace manium tanti viri dixerim, minus bene, dum plane formam Aramæam præ se fert; descendit enim a themate ك *alacer* fuit, cui pro Aramæorum more *nun*, quod Hebræi per dagesch forte in voce נכב exprimunt, inferitur. Quod ad terminationem in ت attinet, observamus eam omnino literam servilem esse (n) & Aramæis æque ac Hebræis tritam.

Aliud nec minus notabile specimen imitationis Syrorumprehenditur in usu literarum *lingualium* apud Arabes. Notum est Aramæos vulgo has literas in vicem literarum *dentalium* apud Hebræos substituere. Quamquam vero Arabes in adhibendis hisce literis inde ab antiquissima memoria propius ad Aramæos accesserint quam ad Hebræos, habent tamen etiam in ea re aliquid privum. Primo enim non tam frequenter hoc faciunt ac Aramæi, sed sæpe literas *dentales* vel *sibilantes* retinent. Deinde si omnino *linguales* adhibeant, solent vulgo potius *blæfas*, quam cæteras in earum vicem sufficere, quales sunt ض & ظ. Ita exempli causa pro Hebræorum זרוע ponunt Arabes ذ, loco זרוע *bracchium*, adhibent ذراع, pro זרה *pu-*

(1) Vid. SCHULTENS. in comm. ad JOBUM IX. 12.

(m) In *Clavi Dialect.* p. 322.

(n) De Hebræis id jam docuit Vener. C. VAN WAENEN in *Specimen Philol. de L. Hebr. pomæriis dilatandis* p. 61.

بطر; pro עצל piger, Ch. عطل, (r). Pro צמם deperdito, unde צמה πλεκαμος, coma & quidem plexa (s), adhibent Arabes طم plexuit comam, a primaria notione involvendi, quam radicem cum Syris qui scribunt ܥܡܡܐ & Chald. quibus est טמם, communem habent. Pro צלל umbra habent cum Chald. quibus est טלל, Arabes طال corpus procul apparens. Denique pro שנה Hebr. cum Chaldæis & Syris sonant قمر (t). Sed hæc jam ad rem demonstrandam sufficiunt.

His tertium addere nunc lubet: Aramæi & Phænices inde ab antiquissimo tempore literam ך Hebræorum in alias fortiores ejusdem organi verterunt, nempe ך vel ק. Quare Hiramus rex Tyri terras illas quas a Salomone tamquam præfidiarias acceperat, appellasse legitur ארץ כנול, terram termini, pro כנול IREG. IX. 13. Et Syri antiqui insulam *Cyprum*, cujus nomen veteres Hebræi & Judæi per ך exprimebant, נופר, vocarunt ܢܘܦܪ, unde Arabibus قبرص & قبرنر dicitur (u). Arabibus vero hæc mutatio tam parum naturalis & usitata est, ut potius Hebræorum ך in ך mutare ament (v), & e contra Hebræorum ך vulgo per چ exprimant (w); cum ergo

(r) Vide LETTE in notis ad AMRALK. p. 143.

(s) Vid. A. SCHULTENS in Clav. Dial. p. 285.

(t) Vid. A. SCHULTENS l. l. p. 287. & 310.

(u) Vid. SELDEN. de Synedr. L. II. c. 7. §. 6. p. m. 713. & S. BOCHART. Can. & Pbal. p. m. 356.

(v) Vid. SCHULT. in Cl. Dial. p. 250.

(w) Vid. SCHULT. l. l. p. 190. ubi ingentem, segetem exemplorum hujus generis dedit.

go Arabes in talibus exemplis, in quibus Aramæi pro Hebr. א literas ק vel ק adhibent, idem faciunt, manifesto est indicio talia vocabula esse a Syris petita, & scripturam eorum esse a Syris derivandam. Hujus certe generis est vocabulum كبريت pro אבן ספיר Syrorum, quod æque ac Hebr. נברית sulphur notat; in quo exemplo & illud originem Syriacam prodat, quod terminatio ejus non sit ס, ut alias fieri solet, sed ת, ad modum Aramæorum & Hebræorum, cujus rei adhuc plura exempla in paragrapho sequente sumus daturi. Huc pertinent etiam Chald. סכר pro סנר, unde Arabes كس clausit, كس abscondit, & جنر pro جنن, quod Chald. etiam כננ scribunt; nec non كس latitia, quod convenit cum Chald. כהק, dum Arabes etiam كس sonant.

Quartum nobis præbet usus, licet rarior, literæ *resch* in quibusdam vocibus, quæ alias per *lamed*, aut *nun* exarantur. Chaldæi isto *resch* in nonnullis vocibus utuntur quæ a Babyloniis vel Persis acceperunt, in quibus eam nunquam permutare solent cum *nun*, uti videre est in voce נוכרנצר, quam Babylonii נוכררצר sonasse videntur. Cum vero litera *nun* sæpe apud Orientales permutetur cum *lamed*, (x) nemini mirum videri debet, quod Chaldæi etiam literam *lamed* cum illo *resch* permutaverint. Hujus autem mutationis exemplum habent Aramæi in voce ארמלה *viduam* notante, quæ Hebræis dicitur אלמנה, & in qua non tantum ל in ר, sed & כ in ל mutatum est. Quod Arabes ad amissim hujus vocabuli suum

(x) Conf. SCHULT. Cl. Dial. p. 253. 258. & Cl. SCHEIDIUS Specim. Obs. p. 3. 4.

suum ^{سرملة} conformaverint, neque illud vocabulum a ^{سرملة} derivandum sit, ut voluit Cl. A. SCHULTENSIUS cum TEB. LEBIO *Hariri* Glossatore, (y) nobis certissimum videtur, cum ob ea quæ diximus, tum quia in verbo ^{سرملة} ejusque derivatis parum admodum invenitur, quod cum notione *viduitatis* naturalem, nec longe petitam habeat convenientiam.

Quintum fœnerari possunt ista vocabula, in quibus Arabes juxta cum Syris literam כ in aliam ejusdem organi, id est, in ו mobilem mutarunt. Sic quando Syri a כככ *glomeravit*, unde in forma duplicata ככככ, formare solent ככככ indeque faciunt nomen ככככ *stellam* significans, ex quo Hebr. ככככ, Arabes idem sequuntur sonantque ככככ (z). Chaldæi isto ו mobili pro כ olim usi fuisse videntur in vocabulo ככככ idque etiam ככככ scripsisse, quia Arabes ex eo suum ככככ fecerunt.

V I L

Ad ipsas verborum & nominum formas nunc progrediamur. Hoc argumentum, ad operosam repetitionem evitandam, una pa-

(y) Cit. SCHULTENS in Cl. *Dial.* p. 253.

(z) Hæc derivatio a verbo ככככ, Arab. ככככ jam a viris summis Cl. SCHULTENS. in *Clav. Dial.* p. 320. & N. SCHROED. in *Inst. ad fund. L. Hebr.* p. 159. fuit probata, & mihi magis linguarum O. O. analogiæ convenire videtur, quam ea a verbo ככככ Arab. ככככ *micuit*, quam Cl. J. H. VERSCHUUR in *Diff. Philol. Exeg.* p. 10, 11. proposuit.

paragrapho absolvere conabimur. *Formæ Verborum & nominum* potissimum literis servilibus characteristicis constant, quæ vel vocabulis inferuntur, vel iis ab initio vel fine adjunguntur. Inter formas verborum, quantum nobis ex paucis quæ edita sunt, monumentis lingua Syriaca vel Chaldæa exaratis judicare licet, tres vel quatuor Aramæis imprimis indigenæ & frequentes sunt, nempe *Paubal*, *Paibel*, *Schaphel*, & *Tapbel*. Hæ vero formæ Arabibus non sunt naturales, raroque in eorum lingua occurrunt; unde Lexicographi earum aliquas parum curantes nonnunquam vel separatim in suis lexicis posuerunt & ad pluriliterâ retulerunt, vel perverse quibusdam radicibus subjunxerunt, cum quibus nihil commune habent. Contra ea nihil magis linguarum Orientalium analogiæ est conveniens, quam arbitrari, Arabes has formas ab Aramæis accepisse & lapsu temporis in suam linguam adoptasse. Quo fundamento jacto, rem ipsam aggredi & earum nonnullas recensere conabor, a forma *Paubal* initium factururus.

Formam hanc *Paubal* פּוּבַל, quam Chaldæi Hebræorum morem secuti, *Pobel* פּוּבַל pronuciare solent, *wau* per *cholem* in quietem misso, Syri vulgo cum *vau* mobili efferunt, uti in **ܩܘܒܐ** aliisque videre est (a). Quod hanc formam Arabes in nonnullis verbis exprimere voluerint, exempla nominum ab iis derivatorum docent. Ad ea referri debent v. gr. vocabula **جوزل** *pullos columbarum*, **جوزر** & **تولب** *asinorum & cervarum denotantia*; **جوزل** enim convenit cum Syrorum **ܩܘܒܐ**, in forma

(a) Vid. A. SCHULTENS. in *Insf. Aram.* p. 38, 39.

forma *Paubal* a themate *جزل* & *سوكل* *secuit*, derivato; a notione autem *secandi* nata est illa *pulli*, (b); *قولب* vero descendit a forma *Paubal* verbi *قلب* (c) *secuit*, uti *جوزهر* & *سوكل* a themate *جزم* idem denotante. Deinde vocabula *سوكل* & *عوسج* *rbamnos* significantia originem habent e forma *Paubal* verborum *سوكل* & *عوسج*. Denique hujus quoque formæ est vocabulum *هووجل* *flaccidus*, a themate *هوجل* *flaccidus fuit* (d).

Secundo nunc paucis de forma *Paibel* *פּיבֵל* agamus. Eam Syri plerumque per *Paibel* efferunt, uti ex verbo *פּיבֵל* aliisque patet, dum Chaldæi sæpe *Jud* per *tseri* in quietem mittunt, & cum Hebræis *Pibel* pronunciant. In hac Arabes similiter Syros in quibusdam vocibus sequi solent, uti jam exemplis probandum erit. Sic Arabes nomen urbis Judæorum in Arabia, secundum ABULFEDAM sex dierum itinere ab urbe Medina dis-

(b) Optime enim a *secatione pullus* denominari potest, sive quis velle metaphoram esse ab arboribus desumptam, quarum furculi quasi a matribus difsecantur, sive a floribus, qui quando se secant vel aperiunt omnium sunt pulcherrimi. Eadem ratione etiam Grammatici Græci vocem *κορυή* *puellam* denotantem a *κέρω* vel *κέρω* *seco* deducunt.

(c) Quam etiam notione *secandi* gavisam fuisse collatio *قولب* docet.

(d) Unde apud ABU 'L KEBYR. *هووجل* *لپل* *nox flaccidi* vid. SCHULTENS. *Excerpt. Ham.* p. 386.

(e) Vid. SCHULTENS. in *Inst. Aram.* p. 29.

distantem, ^{كبير} appellabant (f). Origo autem hujus nominis quærenda est in forma *Paibel* verbi ^{כבר}, Arab. ^{كبير} *firmus, robustus fuit*, quæ notio *roboris* optime huic regioni competit, dum præ aliis Arabiæ provinciis, castellis erat insignis (g). Huc etiam referri debent vocabula ^{عيلم} *adolescens*, ^{كبير} *liberalis*, ^{ميلع} & ^{مبلف} *velox*, ^{جبتر} & ^{جبتر} *brevis*; quæ omnia a forma *Paibel* verborum ^{علم}, ^{كتر}, ^{ملع}, & ^{ملق}, ^{جتر} & ^{جتر} descendunt, uti & vox ^{بجرم} *instrumentum quo ligna tenuiora diffecantur*, descendit a forma *Paibel* verbi ^{جرم}, quod notione *torquendi* gaudet. Et hæc jam ad formam *Paibel* demonstrandam sufficiunt.

Sequitur tandem forma *Schaphel*, quæ per præformantem ^ש vim intensivam accepit, ut in ^{שפבר} & ^{שפבר} aliisque exemplis videre est. Hæc Aramæis adeo frequens est, ut, affirmante A. SCHULTENSIO, eâ *dialectus Aramæa tota scateat & effuse delectetur* (h). Quod, si itaque hujus formæ vestigia in lingua Arabica reperiantur, ea omnino pro adventitiis erunt habenda. Antequam vero hoc exemplis comprobare aggredior, notandum est, eam formam non tantum in iis quadriliteris quærendam esse, quæ a ^س, sed etiam quæ a ^ث & ^ض incipiunt; hæ enim literæ frequenter inter se permutantur.

Ini-

(f) Vid. de *Nieuwe Algem. Historie T. XX: p. 222.*

(g) Vid. GAGNIER ad ABULRED. *vit. Mebam. p. 88.*

(h) Vid. SCHULT. *Inst. Aram. p. 40 & 68, 69.* ubi plura hujus formæ exempla produxit.

Initium itaque capiamus ab iis, quæ præmissione literæ س formantur: Huc pertinet v. gr. ^سساخته *testudo* (i), ex forma, ut videtur, passiva hujus speciei enata, ansam dante verbo ^سلحف, quod notione operiendi vestimento vel alio tegumento gaudet, & optime testudini, præ aliis animalibus suo *densissimo tegumento* insigni, convenit. Ita quoque a verbo ^سبطر *fudit, expandit*, orta fuit forma ^سسبطر, *curavit*, quasi dicas vehementer suum animum ad rem *expandit*. Ab eadem notione *expansionis* quatenus inest verbo ^سحبل (k) ortum fuit in forma *schaphel* vocabulum ^سسحبل *fitulam amplissimæ latitudinis* designans. Ejusdemque formæ sunt vocabula ^سسرمد & ^سسرطم, *سرمد* enim *indefinientiam* & *perpetuitatem* notans, omnino præ se fert vim intensivam formæ *schaphel* verbi ^سسرمد, quod *continuandi* notione gaudet; ^سسرطم vero *longus fuit in loquendo* est forma *schaphel* verbi ^سسرطم, quæ tamen exempla Lexicographi nostri Arabes vulgo non ad suas radices, uti oportebat, sed ad verba a litera س incipientia retulerunt. Quod nunc ad ea exempla formæ *schaphel* adtinet, quæ a ث incipiunt: huc referri debet vox ^سنعلب *vulpes* (l), quæ omnino pro forma *schaphel* verbi ^سعلب *scalpsit* haberi debet. Deinde ^سمرطل *laxus fuit*, descendens a verbo ^سمرطل, quod no-

tione

(i) Qua significatione adhibetur apud LOCMAN. *Fab. XX.*

(k) Unde notio *retis* apud HARIR. *Conf. I. p. 36. reg. 2.*

(l) Vid. LOCMAN. *fab. IV.* & alibi sæpius.

tione laxitatis gaudet. Ejusdem formæ etiam est ^{ل'ل'}ثدقم *lassus*, fuit nimium loquendo, id quod ex notione intensiva verbi ^{ل'ل'}دقم *fregit*, speciatim, anteriores dentes oritur, quasi dicas suos *fregit dentes nimium loquendo*. Ita etiam ^{ل'ل'}ثرميل *excrevit alveum*, est forma *schaphel* verbi ^{ل'ل'}ميرمیل, & ^{ل'ل'}ثغقف *stulte locutus est* verbi ^{ل'ل'}فثقف *molliter* ^{ل'ل'}ث delicatè se habuit. Sic ^{ل'ل'}ثمعد *formosus genis* ^{ل'ل'}ث *vultu* descendit a verbo ^{ل'ل'}معد, quod notionem *mollitie* a vicino ^{ل'ل'}معد accepit. Paucis quoque de iis agendum, quæ per literam ^{ل'ل'}ض formantur. Huc spectat verbum ^{ل'ل'}ضرغم *leonis instar sæviit* quod descendit per vim intensivam a verbo ^{ل'ل'}مرغم, Chald. ^{ל'ל'}רעם *succensuit, iratus fuit*; ^{ל'ל'}ضوطر *validus, corpulentus, compactus fuit*, a notione *repletionis*, qua verbum affine ^{ل'ل'}وظر gaudet; ^{ل'ل'}ضمرزم, *camela parum lactis dans* a themate ^{ل'ل'}مزم *sugere nequivit præ macie*. Ita a notione *abundantiæ*, quæ verbo ^{ل'ل'}معج inest, in *schaphel* ortum fuit ^{ل'ل'}ضمعج *corpulentus, quadrato fuit corpore*, & sic in aliis; e quibus apparebit quantopore hac supposita apud Arabes forma *schaphel* multorum verborum familiæ augeri possint. Arabum enim Lexicographi ea aliaque exempla vulgo non ad suas radices, uti oportebat, sed ad quadrilitera a ^{ل'ل'}س, ^{ل'ل'}ث, & ^{ل'ل'}ض incipientia retulerunt.

Properamus ultimo ad formam *Tapbel* ^{ל'ל'}תפיל, de qua paucis absolvemus. De hac autem forma ejusque origine non convenit inter Grammaticos. Dantur Viri Docti, qui credunt eam pro
forma

forma aliqua peculiari non esse habendam, sed tantum modo per apocopen $\tau\omicron\upsilon\ \eta$ ex forma Hitpahel esse formatam, vel etiam ex nomine substantivo derivato per η Heëmanticum ex Kal vel Hiphil esse ortam (m). Postremæ huic sententiæ aliquo modo adstipulatur A. SCHULTENSIUS (n) huc referens exemplum verbi לָלַם orti a תַּלְמִיד *discipulum fecit*, & alibi hujus verbi formam derivans ex specie Aphel ejusque futuro (o). Alii ipsum vocabulum תַּלְמִיד ex specie Hiphil ejusque forma futuri derivare volunt, sed minus bene, tum enim non *discipulum*, sed *doctorem*, id est, *discere facientem* denotare deberet. Quidquid vero hujus rei sit, dantur exempla apud Arabes, quæ ad nullam aliam speciem referri possunt, nisi ad hanc Aramæam. Hujus generis sunt تَرْجَمَ *interpretatus est*, unde مُتَرْجِمٌ *commentarium exhibens* (p) quod convenit cum Chald. forma תַּרְגָּם a themate רָגַם , apud Arab. تَرْجَمَ . Huc etiam referri debent نَفَجَرَ & نَفَجَرٌ *effudit*, a themate فَجَرَ & عَجَرَ ; تَرَمَسَ *abfuit sive se subduxit a prælio*, a themate رَمَسَ ; denique تَبَرَكَى *constitit* quæ etiam pro forma Taphel verbi بَرَكَى *genua flexit*, quod imprimis de *camelo procumbente* adhibetur, haberi debet. Hæc jam ad verborum formas dicta sufficiant.

Super sunt adhuc quædam de *formis nominum* observanda.
No

(m) Vid. *Vener.* VAN WAENEN l. l. p. 47, 48.

(n) *In Inst. Aram.* p. 42.

(o) *Ibid.* p. 72.

(p) Ita occurrit in *Hist. Josan.* p. 48. in fine.

Notum est, inter eas formas, quibus Aramæi se ab Arabibus distinguunt, omnino numerandas esse formas fœmininas, quæ in ת¹ vel ת² desinunt. Arabes hanc terminationem non frequentant, neque umquam eorum nomina desinunt in ת literam fervilem; quando itaque apud Arabes talia reperiuntur nomina, quæ hoc ת in fine, antecedente *Fod* vel *vau*, non radicale sed fervile habent, intelliguntur esse Syriacæ originis. Et hoc jam ab E. POCOCCIO in illo responso regis *ليس عندنا عربيت* non est nobis notus iste Arabismus (q) (cujus ante mentionem fecimus) fuit observatum; ait enim, quod *عربيت* litera ת claudatur, quod Arabes per ة efferre solent, id Syriasmum etiam sapere videtur. Huc & referri possunt voces *عقريت* & *نقريت* rem stupendam designantes, & *كبريت* sulphur. Sic *حانوت* taberna quod convenit cum Chald. חנוה, a themate חנה flexit incurpavit, *تربوت* *submissus*, a themate ترب humilis fuit; *عنزوت* sarcocolla, & *انزوت* idem designans, a themate انز vel si quis malit, ab انز, *طباغوت* *idolum* a themate طبا aliaque. Sed satis est exemplorum.

Lubet huic observationi & hanc addere. Vidimus in antecedentibus, Arabes Aramæorum morem secutos, in verborum formis sæpe literam س & ث præfigere solitos esse: aliam nunc ingrediamur viam visuri, quomodo etiam hæc literas nominibus in fine nonnumquam jungant. De Aramæis ac Hebræis id do-

(q) Vid. POCOCC. *Specim. Hist. Arab.* p. 151, 152.

docere minime necessarium est (r). Arabes hoc numquam faciunt, nisi in quibusdam vocabulis, de quibus itaque concludere licet, eorum originem ex Dialecto Aramæa esse repetendam. Hujus generis sunt **عَنْكَبُونَ** pro **לַנְדָבִישׁ** araneam denotante, **كَرْفَس**, **كَرْفَس**, **كَرْفَس** **دَرْقَس** species quaedam aviculæ a themate **بَرَق** coloribus depinxit, **بَرَعُونَ**, **پَرَعِش** pulex, quod a themate **بَرَع** descendit (s). Neque dubium mihi est, quin & alias nominum terminaciones, cujusmodi est ea quæ in *Jod* desinit in fine vocum **مَهْمَل** equus, **مَهْمَل** cætus, **لَيْلِيَا** nox & aliorum Arabes a Syris acceperint. Sic saltem a **دَرَم** vel **دَرَمَل** thronus, ortum est Arabum **كُورَسِي**. Huc fortassis etiam referri meretur, quod nomina Arabum in singulari nunc desinant in vocalem *o* quamvis *nunnatam*. Certe hoc augmentum recentioris esse originis docuit A. SCHULTENSIUS (t), & videri poterat a forma empha-

(r) Vid. Venerand. VAN WAENEN in *diff. laud.* p. 61, 62.

(s) De voce **پَرَعِش** **بَرَعُونَ** pulex pluribus egit S. BOCHART, *Hieroz. Part. I.* p. 70., qui tamen dubius est, quo illud **و** & **ن** sit referendum.

(t) In *Clav. Dial.* p. 369. & seqq. neque hodie Arabes eo inter loquendum utuntur. vid. MICHAELIS *vom Arabischen Geschmack* pag. 7.

phatica (ut vocatur) Aramæorum esse derivatum. Sed per-
gimus ad ipsa verba & nomina.

V I I I.

Postquam nunc de variis verborum & nominum formis dis-
putavimus, proximum est, ut ad ipsa *verba & nomina* progre-
diamur, quæ pari modo eademque opera recensebimus, atque
supra in earum formis fecimus ob commune illud vinculum &
arctam cognationem, qua inter se coadunantur. Sunt autem
præter ea quæ jam inde a §. V. recensuimus, adhuc bene mul-
ta, quorum nonnulla mecum a Cl. Præsidente benevole sunt com-
municata, alia vero a me in pervolvendis scriptoribus observa-
ta, horum specimina aliquot hac §. Benevolo Lectori ita offer-
re conabimur, ut ordinem alphabeticum quantum fieri potest,
sequamur; exordiamur itaque a voce

أَب Hæc vox Arabibus non tantum vulgo *propositum* notat æ
verbo أَب, quod ipsis permutatur cum أَبْ *inclinare*, & signifi-
cat *se ad aliquam rem accingere, parare, contendere*; sed etiam
gramen & pabulum virens designat, eaque significatione in Al-
corano adhibetur (a). Posteriores autem hanc significationem
non aliunde accepisse censeo, quam a Syrorum ܐܒܐ *fructum*
denotante (b) pro ܐܒܐ, a verbo ܐܒܐ *micuit*, quod etiam
Syri ܐܒܐ sonarunt, unde ܐܒܐ *flos*.

De

(a) Sur. LXXX. 31. Conf. Doct. WILMET in *Clav. Ling. Arab.* p. 1. & 2.

(b) Vid. supra pag. 58.

De vocabulo ^{أَبِيل} *triflis* & cæteris huc spectantibus non opus est, ut plura addam, dum antea jam observavimus eam vocem a Chald. אַבִּיל & Syr. اَبِل suam habere originem (c).

^{أَجَانَة} quod & ^{أَجَانَة} scribitur ad morem veterum Chaldæorum, & vulgo *lagenam*, *phialam* vel *labrum* designat. Hujus autem vocabuli origo omnino ex Chald. אַגְנָן & Syr. اَجْنَان repetenda esse videtur: cum quia magna inter hanc & illam est convenientia, nullumque in lingua Arabica datur thema, unde facile derivari potest; vocabulum enim ^{أَجْنَان}, a quo GOLIUS illud deducit, e contra huic voci suam originem debet, notat enim *stagnare*, *alterari* (d), tum quia *Diod. Siculus* Arabum Nabathæorum prope Syriam degentium vitam & agendi rationem describens eodem hoc vocabulo اَجْنَان Græcis Literis scripto, *αγγεια* (e) utitur, ait enim *ἀνυδρος γὰρ οὖσα τοῖς μὲν ἄλλοις ἀνεπιβάτος ἐστὶ, τοῦτοις δὲ, κατεσκευασθῆναι ἀγγεία κατὰ γῆς ὄρυκτα καὶ κωνιαμένα μόνοις παρεχέται τὴν ἀσφάλειαν. τῆς δὲ πέτρας ἐχούσης μαλακίην κ. τ. λ.* id est, *aquarum enim copia cum labore, aliis quidem accessum & transitum negat; his autem, qui incrustata sibi vasa com-*
par-

(c) Conf. pag. 40. hujus *Diff.*

(d) Quia aqua si per aliquod tempus tranquille in his vasis stabat, tandem *Stagnare* incipiebat.

(e) Ex eo enim mihi probabile videtur loco *αγγεια* esse legendum *αγγεία*.

pararunt ad hunc usum terra infossa, solis tutum refugium præbet. Nam quia tellus argillosa est, mollemque habet petram, grandes in illa cavernas effodiunt quarum ostia perexigua faciunt; sed in profundo magis ampliant, donec ad eam tandem magnitudinem dilatant, ut unum quodque latus plebrum obtineat. Vasis autem illis aqua pluviali repletis ostia obstruunt: iisque reliquo solo adæquatis, signa quæ ab ipsis quidem agnoscantur, ab aliis vero non animadvertantur, ibi relinquunt (f).

Sic quoque ^{أتون} *Fornax* omnino descendit a Chaldæorum ^{אתון}, de cujus tamen origine dissentiant Lexicographi, dum nonnulli eam ab ^{אתה} *absolvit perfecit* repetunt, alii eam ab ^{אתן}, alii denique a ^{תנן} derivant. Si vero dageſch quod literæ ^ת est inscriptum excipias, ejus forma & origo mihi haud multum diversa esse videtur a Hebræorum ^{אשן}, & descendere a verbo ^{אשש}, unde ^{אש} *ignis*, quod Arabes quidem per ^{أس} & ^{هش} *agilis fuit scintillavit*, Chaldæi vero, mutatis literis sibilantibus in linguales, per ^{אתת} extulerunt, unde cum terminatione heemantica, ^{אתון} fuit ortum. Vel si quis hac derivatione non sit contentus, eligat aliam; facile enim vocabulum ^{אתון}, unde ^{أتون} ortum est, potest suam originem derivare a verbo ^{עשעש} *fumavit*, quæ quamvis originatio primo aspectu nimis insolens videatur, re tamen paulo penitius introspecta, optime linguæ analogiæ conveniens apparebit; litera enim *sibilans* *ש* sæpissime in ^ת lingualem mutatur, literam vero *y* cum alia ejusdem

or-

(f) *Bibl. L. XIX. c. 94. p. 390, 391. Ed. Weſſel. coll. L. II. c. 48. p. 159.*

organi Aramæis sæpe permutari æque minus aliquis negare poterit, ac notionem *fumi* significationi *fornacis* convenire.

لرجوان^{لرجوان} est ipsum Chald. ארגון & Syr. ارقونا^{ارقونا} quod Hebraei ארגמן scribere solent (g). Dum itaque ipse hic *color purpureus* in Syria fuit inventus, adeoque Arabibus non nisi per Aramæos cognitus esse potuerit, & Arabes in hujus vocis scriptura distincte Aramæarum Literarum positionem sequantur, omnino mihi probabile esse videtur vocem لرجوان Aramæorum ארגון suam debere originem.

Nec diversæ originis est vocabulum بربر^{بربر} quippe quod nil aliud est quam Aramæorum دبر^{دبر} *filius agri vel deserti*, unde Græcor. βαρβαρος, de qua voce multa disputat STRABO (b). Formatum enim est eodem modo atque دنائ^{دنائ} *lunaticus*, proprie *filius* آئ^{آئ}, (unde Arab. الجائر^{الجائر}) *tekti*, aliaque ejus generis. Originem hanc confirmat ISA BÂR ALI in Glossario apud ASSEMAN. (i).

براق^{براق} Hoc nomine scriptores Mohammedani ABULFEDA (k) aliique vocare solent animal illud singulare, quo in itinere Hierosolymitano vectus fuerit Mohammedes. Id vero animal
om

(g) BOCHART. *Hieroz.* p. 11. p. 740. sic scriptum Hebraeis esse contendit quasi ארם גן *color Syrius*.

(b) Vid. STRABO *Geogr. L. XIV. p. 977.*

(i) *Bibl. Orient. tom. III. part. II. p. 553.*

(k) In *vita MOHAMM. C. XIX. p. 34.*

omnino mihi videtur suum nomen accepisse ad imitationem vocis ברקא *asinum* denotantis & quidem *subalbidum*, Judæis בורק vocatum a voce ברק *lucere*; dicitur enim *fuisse jumentum album majus asino & minus mulo*, quod jam a Prophetis (Bileamo) jumentum loco fuerit adhibitum (1).

Sic & vocabulum قنطرة *canalis* vel *aquæductus*, quod in Ægypto hodie per quam frequens est, (m) certissime suam originem accepit a forma Chald. צנתרה, quæ occurrit *Zachar. IV. 12.*, & descendit a צנר, unde vox צנור, *canalis locusve, per quem aqua in alveum fluit*, & fluvius Siciliæ *Affinarus*; Neque obstat mutatio literæ צ in ק; eam enim Orientalibus usitatam esse jam docuit A. SCHULTENSIUS (n).

Vocabulum ^{ḏv}מר *dominus*, *Vir* omnino ortum est a מַרְדָּיָהּ vocabulo Aramæo, unde מַרְדָּיָהּ, uti cuique notum est.

Ḥartaḡ idem est atque Syriacum ܚܪܬܘܓ unde Græcorum ἡρταγον & verbum ܚܪܬܘܓ *frigere*, cujus originem ex lingua Arabica nequitiam esse repetendam, jam a GOLIO in hac voce fuit probatum.

ܚܘܡܝܐ *baltheus* vel *cingulum* & hinc *crumena*, non differt a Chald. ܚܘܡܝܐ, quod vocabulum a Babyloniis acceptum esse docet

JO-

(1) Vid. GELALEDINUS apud MARACCIUM in notis ad *Alcoran. Sur. XVII. p. 412.*

(m) Vid. NIEBUHRII *Itinerari. T. I.*

(n) In *Clav. Dial. p. 291.*

JOSEPHUS *Ant. Jud. L. III. c. 7. §. 2.* cum de baltheo Sacerdotali loquens ait, Μωυσης μεν ούν αβανθηθ αυτην εκαλεσεν; ημεις δε παρα βαβυλωνιων μεμαθηκοτες εμιαν αυτην καλουμεν.

Inter verba ecclesiastica, quæ Arabes a Syris acceperunt, præ ceteris nostram attentionem meretur verbum ^{'''} **د**, quatenus illud notione *baptizandi* gaudet. Syri eam potestatem suo **ܕܘܢܐ** attribuunt, uti ex eorum *baptizandi* formula apud ASSEMANN. *Bibl. Orient. Tom. III. Part. II. pag. 253.* memorata patet. Neque hæc notio pro nova haberi potest, sed satis antiqua esse debet; quia interpretes Syrus I. *Cor. X. 2.* verba *εβαπτισαντο εν τη νεφελη* reddidit **ܕܘܢܐ ܕܘܢܐ**, & Paulus ipse hunc usum verbi **ܕܘܢܐ** respexisse videtur, dum locum *Num. XIV. 14.* intendit.

Sed quid opus est pluribus vocabulis congerendis tempus terere? Sufficiant nomina mensium apud Arabes, quæ a Syris petita esse, subjuncta quadam tabella, ad oculum demonstrare apud animum constitueram, nisi prohibuisset typorum Syriacorum in nostra Typographia defectus; quem tamen compensare poterit Clar. B. MICHAELIS *commentatio de Hebræorum mensibus* quam Ill. J. D. MICHAEL. *Comm. Goëtt. ann. 1763-1768. p. 16.* inseruit. Ex ea enim, post rite institutum examen, luce meridiana clarius patebit, Arabes, qui in re literaria Syris quam plurimum debent, etiam hæc mensium nomina ab iis accepisse. Mitto etiam quam plurima Græca vocabula quæ Syrorum ope Arabibus communicata sunt.

E X P L I C I T .

QUÆ.

QUÆSTIONES LITTERARIÆ.

I.

Arabes ea ipsa vocabula quæ Aramæi cum Hebræis habent communia earumque formas potius ab Aramæis, quam ab Hebræis acceperunt.

II.

Dialectus Arabica non pura mansit, sed multis vocabulis Babylonicis, Persicis & Græcis est permixta.

III.

Nec recte intelligi potest sine penitioris cognitione Dialecti Aramæi.

IV.

Si usum & mutationem literarum, quas Arabes ad imitationem Aramæorum instituerunt accurate observamus, non tantum multæ verborum familiæ in lexicis Arabicis insigniter augeri possunt;

V.

Sed etiam multarum & longe a se diversarum significationum, quibus eadem verba gaudent, causæ feliciter indagari.

VI.

PSALM. XVI. 2. pro אִמְרָתִי legendum esse אִמְרָתִי vel אִמְרָתִי, ipse contextus docet, & antiquæ versiones confirmant.

VII.

X I I.

Tantum abest, ut testimonium STRABONIS Geogr. Lib. XVI. p. 1104. (Edit. Almel.) de natura soli Hierosolymitani, & recentiorum periegetarum de facie terræ Palæstinæ fidem Mosaicæ narrationi detrahat, ut potius non leve argumentum juppeditet ad divinam ejus missionem demonstrandam.

X I I I.

Quamvis facile concedimus, Deum in ferendâ lege, qua regibus Israëlitis equorum multiplicationem interdixit DEUT. XVII. 16., aliquam terræ conditionis rationem habuisse.

X I V.

Primarius tamen scopus fuisse videtur, quod Deus commercium Ægyptios inter & Israëlitas prohibere vellet.

X V.

Leges, quæ dicuntur cærimoniales, significationem typicam habuisse, negari nequit.

X V I.

Qui tamen eam ad res minutissimas extendere velit, omnem pulchri sensum amisisse videtur.

XVII

X V I I.

FLAVIUM JOSEPHUM, qui Αρχαιολογίαν conscripsit, Linguam
Hebræam intellexisse negari nequit.

X V I I I.

*Accurata & continua lectio των ο majorem utilitatem Novi Testam.
interpreti offeret, quam multorum & antiquissimorum auctorum
Græcorum, quorum tamen usum in nonnullis neutiquam nega-
mus.*

X I X.

Saraceni, ita dicti sunt a regionis, quam incoluerunt situ, quasi di-
cas Orientales.

